

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Společenské a kulturní zvyky a obyčeje současné
jordánské společnosti**

Marian Ondo

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

**Společenské a kulturní zvyky a obyčeje současné jordan-
dánské společnosti**

Marian Ondo

Vedoucí práce:

PhDr. Issam Ramadan

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat panu doktoru Issamu Ramadanovi za jeho užitečné rady a vstřícný přístup, kterým mi umožnil dokončení této bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat své rodině za podporu, Mousovi Awiesovi a Anně Dabbas za poskytnuté rozhovory o jordánských zvycích a tradicích, bez nichž by realizace této práce nebyla možná.

Obsah

1. ÚVOD	8
2. SPOLEČNOST	9
2.1 STÁTNI ZŘÍZENÍ, ADMINISTRATIVNÍ USPOŘÁDÁNÍ, ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE.....	9
2.1.1 <i>Historie vzniku Hášimovského království</i>	9
2.1.2 <i>Král Abdulláh</i>	9
2.1.3 <i>Král Talal</i>	10
2.1.4 <i>Král Hussein</i>	10
2.2 MĚNÍCÍ SE SPOLEČENSKÉ VZTAHY A HODNOTY	12
2.3 ŽENY A PRÁCE	13
2.3.1 <i>Vzdělání, základní shrnutí</i>	13
2.3.2 <i>Nástup do práce</i>	14
2.3.2.1 <i>Mateřská dovolená a pečovatelské služby</i>	14
2.3.2.2 <i>Pilotní projekt Jordánsko NOW</i>	15
2.4 MIGRACE.....	18
2.5 ISLÁM A SOCIÁLNÍ ZMĚNY – MUSLIMSKÉ NGOS	19
2.6 ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE.....	20
2.6.1 <i>Zdravotnictví</i>	20
2.6.1.1 <i>Jordánská zdravotní iniciativa</i>	21
2.6.1.2 <i>JAS (JASS) – Jordánská anti-kuřácká společnost</i>	22
2.6.3 <i>Sociální péče</i>	23
2.6.3.1 <i>URNWA</i>	23
2.6.3.1.1 <i>Vzdělání</i>	23
2.6.3.1.2 <i>Zdravotnictví</i>	24
2.6.3.1.3 <i>Úlevy a sociální služby - Program RSS</i>	24
2.6.3.1.4 <i>Mikrofinance</i>	25
2.6.3.1.5 <i>Infrastruktura a přestavby táborů</i>	25
2.6.3.1.6 <i>Mimořádné programy</i>	26
2.6.3.2 <i>Národní Fond Pomoci</i>	26

2.6.3.3 NPAC	27
2.7 DEMOGRAFICKÝ PROFIL JORDÁNSKÉ SPOLEČNOSTI	27
2.7.1 Čerkesové	29
2.7.2 Arménové	30
2.7.2.1 Arménská úlevová společnost	30
2.8 JORDÁNSKÉ SLAVNOSTI A SVÁTKY	31
2.8.1 Náboženské svátky	31
2.8.1.1 Eid al-Adha	31
2.8.1.2 Rabee' Awal	31
2.8.2 Model chování během islámských svátků	31
2.9 ETIKETA	32
2.9.1 Místní model chování ve vybraných situacích	32
2.9.2 Svatba	33
2.9.3 Pohřeb	34
2.9.4 Úcta	34
2.9.5 Krevní msta a kmenový azyl	35
2.9.6.1 Kmenový azyl	36
2.9.7 Obřízka	36
2.9.8 Způsoby zdravení a zdvořilost	36
3. RODINA A PŘÍBUZENSTVÍ	37
3.1 RODINNÉ FUNKCE A ÚLOHY V DOMÁCNOSTI	37
3.1.1 Čest	38
3.2 JORDÁNSKÉ RODINNÉ KMENY	39
3.2.1 Ayasrah	39
3.2.2 Abdullah Mustafa Ayasrah	39
3.2.2.1 Historie	39
3.2.3 Qubain	39
3.2.3.1 Historie	40
3.2.3.2 Qubainská Nadace	40
3.2.4 Túqán	41

3.2.4.1 Historie.....	41
4. ZÁVĚR	42
5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43
5.1 INTERNETOVÉ ZDROJE.....	44
5.2 ROZHOVOR	45
6. CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ.....	46
7. PŘÍLOHY.....	47
7.1 DOTAZNÍK.....	47

1. Úvod

Zvyky a tradice Jordánského hášimovského království, jsou ve většině případů totožné se zvyklostmi na celém Předním východě, avšak při detailnější analýze můžeme nalézt některé tradice, které jsou typické pouze pro Jordánsko. V islámském světě je náboženství, tedy samotná víra, úzce spjata s průběhem tamních zvyklostí, podobně jako v České republice, kde však důraz na uctivé chování již není tak velký.

Cílem práce je podat informace o Jordánském království a vyhledat shody a naopak odlišnosti v modelu chování oproti tomu, jak je to běžné v České republice. Dále vybrané zvyky stručně popsat a podat o nich nové informace. Cennou pomocí při zpracování tohoto tématu bylo zejména přátelství s jordánskými státními příslušníky, obdiv k tamější kultuře a uctivému chování, které lze skutečně pozorovat ve všech sférách života.

Bakalářská práce je rozčleněna do několika hlavních kapitol. První část je zaměřená na seznámení se s jordánskou společností, se kterou úzce souvisí vývoj království. Dále je zde zmíněna existence a funkčnost různých nadací a také způsob, jakým jsou slaveny významné události v rodinách a během svátků. Rodinnému životu, tradicím a ceremoniím je zde také věnováno místo, stejně tak jako informacím o náboženských zvyklostech a také modelu chování mezi muslimy a křesťany.

Pomocí komparativní metody jsem srovnával změny v jordánské společnosti, tak jak k nim docházelo v průběhu 80. let až do současnosti. I když se jedná o poměrně o krátký časový úsek, který byl provázen válečnými konflikty okolních zemí, došlo k výraznému pokroku směrem k západní kultuře. Přesto si ale jordánská společnost zachovává tradiční hodnoty, které zvyšují její morální kredit ve světě.

2. Společnost

2.1 Státní zřízení, administrativní uspořádání, zdravotnictví a sociální péče

2.1.1 Historie vzniku Hášimovského království

Před válkou byl počet obyvatel na území bývalého Zajordánska podstatně menší, než je tomu dnes, k demografickému nárůstu¹ došlo zejména během arabsko-izraelské válce, kdy velké množství Palestinců uprchlo do území plánovaného vzniku palestinského státu, jež bylo anektováno Jordánskem.² Uprchlíci v Jordánsku se shromažďovali na západním břehu Jordánu a do okolních arabských zemí uprchlo zhruba dalších 30% arabského obyvatelstva z území Palestiny. Většina těchto lidí byla ubytována v uprchlických táborech, které byly dotovány UNRWA³ a založené v roce 1949.

2.1.2 Král Abdulláh

V prosinci 1949 ve městě Jericho na Západním břehu Jordánu, přijal Abdulláh titul krále vše Palestinců⁴ a došlo ke spojení východního a západního břehu, a tedy k následnému přejmenování území Zajordánska na Hášimovské království Jordánska, název, jenž byl v ústavě již od roku 1946, ale doposud se neužíval.⁵ V roce 1950 se konaly volby, které pro krále Abdulláha dopadly výhodně, a následně tedy formálně anektoval území západního břehu. Tento čin byl uznáván pouze Velkou Británií a Pákistánem. Mezi Ligou arabských zemí anexe vzbuzovala nepříznivý dojem dalšího tahu hášimovských uzemních ambicí.

¹ Demografický nárůst nebyl podpořen pouze arabsko-izraelskou válkou, ale celou situací, která se neblaze vyvíjela již od konce 19. Století.

² M. Čejka, *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2. Vyd, Barrister & Principal, str. 73 – 76, Praha, 2007

³ UNRWA - United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East

⁴ B. Milton-Edwards, P. Hinchcliffe, *Jordan a Hashemit legacy*, Routledge, str. 30, Abingdon, 2009

⁵ Dostupné z [<http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/jotoc.html>] - 10.2. 2013

Král Abdulláh, i přes jeho negativní postoj k okamžité internacionalizaci Izraele, se snažil o dlouho trvající mírové řešení. Jedinou oporu svých postojů nacházel mezi hášimovskými příbuznými v Iráku. Ostatními nacionalistickými propagandami byl označován za loutku britského imperialismu a podle ligy byla náležitost západního břehu nepro- kazatelná.

Králi se podařilo izolovat východní břeh pomocí speciálního vztahu s Velkou Bri- tánií. I přes to, že Jordánsko nebylo oficiálním členem Společnosti národů, podpořilo akce v Koreji.

2.1.3 Král Talal

20. července 1951 byl na krále Abdulláha spáchán atentát, za který byl zodpovědný palestinský vrah, jenž byl najatý rodem, spřízněným s Hadždžem Aminem al-Husajnim, bývalým muftím Izraele. Na místo krále nastoupil starší syn Talal, který ale trpěl mentální poruchou, jež se projevovala rozsáhlou schizofrenií. Vládl proto krátkých jedenáct měsíců- než přistoupil k doporučené abdikaci.⁶ To je pouze jedno z možných vysvětlení. Vzhledem k tomu, že byl Talál mezi svými lidmi značně oblíben, pravděpodobnější vysvětlení by mohlo být, že se nepřilíš hodil do politických plánů tehdejších mocností.

Svým přístupem k Lize arabských zemí se od svého otce velice lišil, protože proká- zal snahu a o širší spolupráci s okolními arabskými zeměmi, zejména se Saudskou Arábií a Egyptem.⁷ Jordánsko se připojilo k paktu o vzájemné ochraně mezi státy Ligy arabských zemí, který předtím král Abdulláh odmítl.⁸

2.1.4 Král Hussein

Ujal se vlády po svém otci ve věku 18 let. Do této doby byl dočasně zastoupen Vlád- ní radou. Těšil se velké přízni Beduínů z východního břehu Jordánu, jejichž podpora krále je považována za páteř jordánské monarchie. Beduíni byli také členy Arabské legie, jejichž vybavení, výcvik a plat byl hrazen Velkou Británií.

⁶ Dostupné z [<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,816694,00.html>] – 10.2. 2013

⁷ C. French, *Jordan*, Bradt Travel, str. 24, USA, 2012

⁸ Dostupné z [<http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/jotoc.html>] - 10.2. 2013

Král Hussein udržoval s Británií dobré vztahy, které vedly například k uzavření smlouvy o finanční pomoci v roce 1954.

O rok později se vedlo jednání o připojení Jordánska mezi země Bagdádského paktu. Po založení komory parlamentu, která měla značně „prozápadni“ názory, došlo k vlně nevole, kterou se monarcha snažil potlačit pomocí beduínských legií. Výsledkem demonstrací bylo svržení parlamentu po pouhém týdnu od začátku své funkčnosti a Jordánsko se se tak nakonec členem Bagdádského paktu nestalo.

Vztahy Jordánska s ostatními arabskými státy byly v 80. letech 20. století kromě Libye poměrně dobré. Projevovalo se určité napětí mezi Marokem, kde se jednalo o rozdělení trhu prodeje fosfátů, který obě země těžily. Výše rezerv a cena za exportu, byla podstatně nižší než u Maroka - mezinárodního vývozce. Jordánsko prohlašovalo, že Maroko záměrně snížilo cenu svých minerálů a „ukradlo“ tak Asijský trh.

Napjaté vztahy panovaly i s Libyí, která od roku 1970 podporovala partyzánské palestinské skupiny. K nejvážnějšímu incidentu došlo v roce 1984, kdy došlo ke zničení jordánského velvyslanectví v Tripolisu, kvůli Husseinově podpoře Jásirovi Arafatovi. Tato událost vedla k ochladnutí veškerých vztahů mezi těmito zeměmi. V roce 1988 byla přijata Libyjská delegace, která vedla jednání o normalizaci vztahů mezi oběma zeměmi.⁹

Král Hussein byl ve snaze o udržení skutečného míru mezi zeměmi Blízkého Východu skutečně vytrvalý, nejenže pracoval na arabsko-izraelských mírových procesech, ale soustředil se i na spory mezi arabskými zeměmi. V letech 1990–1991, během války v Perském zálivu, vynaložil velké úsilí ke stažení Iráku a následnému obnovení Kuvajtské suverenity. Téměř ve všech svých projevech volal po mezinárodní pomoci pro irácký lid, který byl silně postižen důsledky zmiňované války.¹⁰

Odhodlání monarchy k přiblížení se demokratickým principům pomohlo k vytvoření modelu státu, jenž je považován za základ dnešního Jordánska. Království je celosvětově uznáváno, jako země s nejlépe dodržovanými osobními právy mezi arabskými zeměmi. V roce 1990 král Hussein jmenoval radu, která měla na starost vznik Národní charty považované za pilíř demokratických principů a politické plurality.

⁹ Dostupné z [<http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/jotoc.html>] 23.2. 2013

¹⁰ Dostupné z [<http://www.kinghussein.gov.jo/biography.html>] 25.2. 2013

Později se v letech 1993 a 1997 konali volby, které byly mezinárodně shledány za jedny z nejpravdivějších a nejsvobodnějších, ze všech voleb konaných na Blízkém Východě.¹¹ Ostatně toto tvrzení se víceméně shoduje s hodnotami, které jsme získali pomocí dotazníku, když se nejedná o jednoznačnou odpověď, můžeme podle procentuálního rozdělení určit, že trend nejpravdivějších a nejsvobodnějších voleb je dodržován i dnes za vlády krále Abdulláha 2.¹²

2.2 Mění se společenské vztahy a hodnoty

Vztahy v rodinách, domácnostech a zejména mezi muži a ženami se s přílivem vlivů západní kultury, který se radikálně odlišuje od tradičních zvyklostí, začínají značně měnit a ovlivňovat tak původní pojetí života. Dochází k rostoucímu pocitu individualismu mezi členy mladší generace. Nové myšlenky zasahují do všech oblastí jordánské společnosti. Dochází ke zvýšení sociálních a zdravotních standardů, k nárůstu sociální a fyzické mobility, která se dotýká zejména rodinných vazeb a hodnot, které podřizují jedince do kmenových skupin.

V určitých případech muži opouští své domovy s rodinami a odjíždějí za prací mimo své bydliště, či dokonce do jiných zemí. K interakci s jejich ženami tak dochází maximálně čtyři krát za rok, což nevyhnutelně vede k určité, sice okolnostmi vynucené, ale přesto nezávislosti žen.

Rodina se snaží být stále centrem jordánskému životu, avšak s tím, jak si místní obyvatelé postupně osvojují měnící se hodnoty, počet jejich členů ubývá. Na druhé straně Beduíni, u kterých stále převládá spíše venkovský styl života, přechovávají zvyky a tradice předávané z generace na generaci.¹³

Ke konci 80. let, byla zaznamenána tendence mít méně dětí než bylo zvykem. Tento trend vychází ze změn ženské pozice ve společnosti a z obrátů na poli politické ekonomie, které měly dopad strukturu rodiny, vztahů a hodnot. Ženské vzdělávání a zaměstnávání znamenalo, že čekání na muže a vychovávání dětí, již nebylo jedinou náplní života ženy.

¹¹Dostupné z [<http://www.kinghussein.gov.jo/biography.html> 26.2]. 2013

¹² 84% dotázaných shledává, s odpovědí spíše ne, poslední jordánské volby jako nezmanipulované, zbylých 16% se přiklání k pochybnostem o výsledku voleb.

Přechod od pastýřského a zemědělského života do jedné ucelené společnosti závislé na službách, kde bylo vzdělání nevyhnutelně nutné, vedl k potřebě pravidelné školní docházky. Děti se staly kvůli delšímu časovému úseku ve škole na rodičích poměrně závislé a vzrůstala také postupně potřeba dvou platů, jak ze strany muže, tak ze strany ženy. Nebylo už nadále snadné udržovat tradici velké rodiny tak, jak tomu bylo v minulosti.¹⁴

Tímto však docházelo ke konfliktům a narůstala propast mezi starou generací, jež byla zvyklá na kmenové uspořádání a čistě patriarchální společnost a novou generací, kde docházelo k adaptaci na nové hodnoty a zvyky. Původní rozdělení rolí v rodině přestávalo platit.

2.3 Ženy a práce

2.3.1 Vzdělání, základní shrnutí

Kritické období bylo mezi 70. a 80. léty 20. století, kdy se ženy měly navrátit ke svým povinnostem v domácnosti což vyústilo v dialog, zda-li by měly ženy pracovat i ve veřejných sektorech. Veškeré diskuze o pracovních právech žen byly odloženy a bylo téměř ustanoveno, že vdané ženy mají zůstat doma.¹⁵ Nárůst vzdělanosti obyvatel ze středních tříd, který zaznamenáváme od poslední dekády 20. století, značně pohnul s určitým vzorů rozdělení pracovního trhu podle genderu. Míra vzdělanosti rapidně vzrostla a podíl žen se vzděláním činil 85 % žen. Tento fakt postavil v roce 2002 Jordánsko mezi země s největší možností participací na vzdělání a práci žen na blízkém východě.¹⁶ Od této doby začíná docházet ke stále větší interakci mezi muži a ženami ve vzdělávacích institucích, veřejné dopravě, dobrovolných útvarech a pracích. Z toho lze vyvodit, že rozdíly v kariérním růstu a očekávání nevyplývají z neschopnosti žen pracovat tak, jako muži, ale jsou zakořeněny v kulturních tradicích.¹⁷

¹³ Dostupné z [<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/306128/Jordan/23357/Health-and-welfare>] 16.3. 2013

¹⁴ Dostupné z [<http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/jotoc.html>] 16.3. 2013

¹⁵ Dostupné z [<http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/jotoc.html>] - Women and Work 8.3. 2013

¹⁶ Sonbol, A. El-Azhary, *Women of Jordan: Islam, Labor, & the Law*. Syracuse, NY: Syracuse University Press, str. 3, 2003

¹⁷ Sonbol, A. El-Azhary, *Women of Jordan: Islam, Labor, & the Law*. Syracuse, NY: Syracuse University Press, str. 3, 2003

Při rozhodování o studiu, hraje, stejně jako v České republice, rodina důležitou roli, neboť její finanční zásoby definují, pro kolik dětí je vzdělání možné. Rozdíly však nacházíme, pokud je mezi potomky žena, v takovém případě je nejvyšší vzdělání jednoznačně určené mužským potomkům, neboť z tamější kultury vyplývá, že ženám dostačuje zaměstnání v soukromé sféře, tedy práce v domácnostech a rodinách.¹⁸

Podle nových průzkumů míra participace žen ve veřejných sektorech od roku 2002 postupně klesla a řadí se na úroveň mírně pod průměrem mezi zeměmi s nižším středním příjmem a staví Jordánsko na téměř stejnou úroveň s MENA¹⁹ (přibližně mezi 12– 6 procenty).²⁰ Což je poměrně nízké číslo a vzhledem k možnostem vzdělání a pracovních příležitostí pro ženy by se dalo čekat, že bude procentuální účast poněkud větší.

2.3.2 Nástup do práce

2.3.2.1 Mateřská dovolená a pečovatelské služby

Důležitý faktor, jenž ovlivňuje podíl na účasti v zaměstnání je mateřská dovolená. V 80. letech 20. století se vláda Jordánska pokusila zlepšit podmínky, aby byla pro ženy s dětmi práce více atraktivní a výhodná. Nově projednané podmínky se týkaly prodloužené mateřské dovolené nebo různých vylepšení, jako poskytování péče na pracovišti. Zaměstnanost žen postupně nabývala stále větší legitimacy, také díky podpoře vlády a královské rodiny, která ctí ženskou práci.

Běžně je k dispozici mateřská dovolená, která je prvních 70 dní plně proplacena, avšak takto plně hrazený plat, je pro společnosti s počtem zaměstnanců kolem 200 osob považován za velkou překážku. Tento problém se týká až 99 % firem na území Jordánska. Protože takto malé firmy nemají dostatečné finance na to, aby hradily více jak dva platy po dobu 70 dnů. Úřad pro ženské pracovníce na ministerstvu práce doufá, že by se tento pro-

¹⁸ *The Economic Advancement of Women in Jordan: A Country Gender Assessment*, World Bank, str. 30, 2005

¹⁹ MENA – Middle East and North Africa

²⁰ Dostupné z

[<http://siteresources.worldbank.org/INTMNAREGTOPGENDER/Resources/JordanCGA2005.pdf>] 8.3. 2013

blém mohl řešit přes nově ustanovený Mateřský fond, který by byl rozdělen mezi vládu, zaměstnavatele a zaměstnance.²¹

Další překážkou pro nástup do zaměstnání je absence zodpovědných a kvalitních pečovatelských center. Tyto centra jsou vítány i mezi muži, jelikož umožňují možnost práce mimo domov kvůli vysokým poplatkům za bydlení. V jordánském zákoníku práce je ustanoveno, že pokud je v jedné firmě více než 20 vdaných žen s dětmi ve věku do 4 let, je společnost povinna zajistit pečovatelskou službu na místě. Tato služba musí být pro zaměstnance zaplacená.²² Tuto skutečnost však společnosti elegantně obcházejí, když omezují počet vdaných zaměstnankyň s dětmi na 19, aby se tak vyhnuly dalším výdajům. Často také dochází k nezájmu zaměstnavatele či dokonce zaměstnaných žen o tuto výhodu, jelikož se obávají propuštění z práce.

V zákoně je taktéž ustanovena pauza pro kojící ženy. Protože je však pečovatelských center na místě nedostatek a přestávka je určena na hodinu čistého času, a tak pochopitelně kojící ženy podávají menší výkon než ostatní zaměstnanci.

2.3.2.2 Pilotní projekt Jordánsko NOW

Jordánsko NOW neboli Nové pracovní příležitosti²³, je součástí programu Světové banky Iniciativa dospívajících dívek, taktéž známém jako AGI²⁴. Tento projekt je hlavně navržen pro podporu mladých žen, tedy absolventek vysokých škol, které si bezprostředně po dokončení studia snaží najít stálou práci. Zaměřuje se na posílení současné pracovní síly současných absolventů. Byl navržen po konzultacích s místními partnery a zúčastněnými stranami, včetně zaměstnavatelů v soukromém sektoru a komunitou absolventů vysokých škol.²⁵

²¹Dostupné z [\[http://www.almanar.io/AlManarWeb/Portals/0/PDF2/Mayssa%20Gender%20report.pdf\]](http://www.almanar.io/AlManarWeb/Portals/0/PDF2/Mayssa%20Gender%20report.pdf) str. 21, 12.3. 2013

²² tamtéž

²³ NOW – New Work Oportunities

²⁴ AGI – Adolescent Girls Initiative

²⁵ Dostupné z [\[http://go.worldbank.org/YOX2J18260\]](http://go.worldbank.org/YOX2J18260) 13.3. 2013

Pomoc se praktikuje prostřednictvím dvou typů zásahů:

Pomocí poukazů – tyto „kupóny“ poskytují firmám dotaci na plat pro nově najaté absolventy, jakožto zaměstnance. Zároveň tak eliminují risk, že by přišli o své zisky.

Trénink zaměstnatelnosti podle vyžadovaných dovedností – poskytují uchazečkám zkušenosti s mezilidskými vztahy a profesními dovednostmi, které zaměstnavatel od absolventů, uchazečů očekává²⁶.

Absolventky jsou vybírány z několika univerzit napříč celým Jordánskem – univerzita v Amánu a Princezny Alii (gubernorát Amán), Al-Huson a Irbid (gubernorát Irbid), Ajloun (gub. Ajloun), Zarqa (gub. Zarqa), Al-Karak (gub. Al-Karak) a Al-Salt (gub. Al-Salt).²⁷ Skupiny absolventek jsou do programu NOW vybírány náhodně. K roku 2010 bylo následně vybráno 600 dívek. Tyto dívky absolvovaly pouze 45 hodinový trénink ve vstupních a začátečních dovednostech, které většinou mladým absolventkám chybí. Z toho 373 účastnic trénink dokončilo. Dalších 600 získalo poukaz, jenž zajišťuje fixní výplatu po dobu 6 měsíců a je roven minimální mzdě²⁸. Dalších 300 účastnic bylo zaměstnáno pouhé 4 měsíce po startu Jordánsko NOW. 225 dívek získalo trénink i poukaz.²⁹

Ačkoliv se to na první pohled nezdá, pracovní poukaz, ne vždy znamená přímou vstupenku do práce. Pilotní program se zavazuje k hledání práce, které se uskutečňuje pomocí mzdových poukazů do sféry soukromého sektoru.

Analýzy Světové banky z roku 2012 shledávají, že poukazy vedou k 40 % nárůstu zaměstnanosti v krátkém provozu, avšak již 4 měsíce po skončení platnosti kupónu už účinek není nijak více statisticky významný.³⁰ Za povšimnutí stojí fakt, že na rozdíl od situace v České republice, kdy největší možnost získání práce pro absolventy je ve větších městech, v Jordánsku se poukazový efekt dotknul hlavně oblastí mimo hlavní města, kde se zdvojnásobila míra zaměstnání absolventů.³¹ Trénink profesních dovedností nemá téměř

²⁶ Dostupné z [<https://sites.google.com/site/aginowjordan/>] 13.3. 2013

²⁷ tamtéž

²⁸ Minimálně 150 Jordánských Dinárů = 210 USD

²⁹ Dostupné z [<http://go.worldbank.org/YOX2J18260>] 13.3. 2013

³⁰ Dostupné z [<http://elibrary.worldbank.org/content/workingpaper/10.1596/1813-9450-6141>]

14.3.2013

³¹ tamtéž

žádný větší dopad na zaměstnání a v oblastech mimo hlavní města je v poměru s poukazem značně zanedbatelný.

Dalším důležitým faktorem, který znatelně ovlivňuje procentuální participaci absolventek v zaměstnání, je jejich postoj vůči stážím ve firmách. V Jordánsku, absolventky, nebo ještě studující dívky, většinou odmítají účast na stážích, neboť jsou pro ně často podřadné, či se netýkají přímo jejich specializace studijního oboru, dalším důvodem, proč jsou stáže ve firmách odmítané, je fakt, že jsou zřídka placené. Toto zjištění, je vůči projektu Jordánsko NOW, poměrně nepochopitelné, jelikož tento pilotní projekt do značné míry doplňuje zkušenosti, které by mohly absolventky během stáží získat. Dalším vedlejším, a dalo by se říci, hlavním produktem je získání kontaktů ve firmách, v nichž stáže probíhají, ve většině případů právě stáže, zejména ve Spojených státech Amerických, hrají důležitou roli v úspěchu na pracovním trhu.

Na závěr můžeme tedy potvrdit, že pro Blízký východ hraje důležitou roli čest. Od ní se odvíjí hodnota práce a není tedy ani tak hlavním faktorem pravidelná mzda nebo její výše, ale jakési předplacené ohodnocení, čest a uznání, které se ženě dostane s přijetím do prestižnějšího zaměstnání.

Pro většinu žen je tak přijatelnější zůstat doma, než se upsat k podřadné práci. Takéž rodina nese velkou váhu na tom, zda dojde ke schválení získané práce. Může dojít k jejímu odmítnutí, pokud je práce shledána nepřijatelnou, i když v jiných ohledech, jako je např. finanční ohodnocení, by byla vyhovující.³² Pilotní program, Jordánsko NOW, se sice podepsal na vzrůstu zaměstnanosti, ale z hlediska časového rozmezí se jedná pouze o krátkodobé řešení, jelikož po uplynutí platnosti poukazu křivka dále nijak znatelně neroste.

Svůj podíl nesou i firmy, jenž kvůli státním nařízením vědomě zaměstnávají malé množství žen s dětmi, jelikož je to pro ně, z hlediska financí a výkonnosti, značně nevýhodné.

Důležité je zmínit, že výsledky a závěry vyprodukované Světovou bankou, jsou sice pravdivé, avšak oproti místním podmínkám, do jisté míry poněkud syrové, neboť není brána v úvahu konkrétní situace v oblastech Blízkého východu, která je zejména od arabského jara, dosti negativně ovlivněná.

2.4 Migrace

Mobilitu na pracovním poli zaznamenáváme v obou směrech, tedy v přílivu zahraničních pracovníků a v odlivu vnitrozemských pracovních sil. První znatelný odliv se datuje do pozdních 70. let 20. století, kdy ropný boom v Perském zálivu vytvořil nové, výhodné pracovní pozice.

V 80. letech 20. století přinesla válka v Perském zálivu mezi Irákem a Íránem nové pracovní příležitosti v Iráku a následný příliv financí vytvořil nová pracovní místa, zejména v Ammánu. Írácká invaze do Kuvajtu přinesla začátkem 90. let 20. století příliv bohatých Palestinců, kteří investovali do jordánské infrastruktury, což způsobilo konstrukční boom v Jordánsku. Mírové konference v Oslu v letech 1993–1994 přinesli vlnu turistů, což mimo jiné zapříčinilo vnitrozemskou migraci za pracovními pozicemi.³³

Jak je uvedeno výše, pohyb v obou směrech znatelně zamíchal s postavením v kmenovém uspořádání, jelikož především mladí muži využívali nových pracovní příležitostí v zahraničí či jiných městech a narůstala tak důležitost ženy, jakožto výdělečné osoby pro rodinné členy v době, kdy muž nebyl schopný v krátkém čase dodat finance na obživu. Staří členové rodin nebyli již schopni přinášet dostatečný, či vůbec nějaký význačný obnos peněz, který by zabezpečil mladé potomky. Postupem času tak migrace ovlivnila osobní zabezpečení žen v rámci rodiny a situací, jež byla ovlivněna pracovní mobilitou mužů a která ženy přímo nutila k interakci ve veřejné sféře. To vedlo k nárůstu myšlenek diskriminace a zvýraznění rozdílů v pracovních příležitostech. Sociální změny tak nepřinesly žádné pozitivní výsledky, naopak se spíše situace zhoršila, jelikož tradice, které jsou v jordánské společnosti silně zakořeněny, nemohou být náhle změněny v horizontu několika let.³⁴

³² Dostupné z [<http://go.worldbank.org/9ALLKOP7V0>] 15.3. 2013

³³ Dostupné z [http://etheses.dur.ac.uk/673/1/Thesis_total_May_2010.pdf?DDD35+] 15.3. 2013

³⁴ Dostupné z [<http://www.learningpartnership.org/citizenship/2006/08/jordanlaws1>] 16.3. 2013

2.5 Islám a sociální změny – Muslimské NGOs³⁵

Významnou v obrodě islámu hraje postava egyptského kazatele Amer Khaleda. Jeho slova poukazovala na fakt, že není účelem být dobrý muslim, jakožto jedinec, ale prospívat muslimské společnosti jako celku. Jeho kázání ovlivnila převážně mladší generaci, většinou se jednalo o absolventy universit ve věku okolo 20 let.

Na aktivizaci mládeže měl velký vliv televizní program Amera Khaleda, který se jmenuje „Tvůrci života“³⁶. Jeden z mnoha projektů se týkal sběru a distribuce použitého oblečení do chudých oblastí. Tisíce mladých lidí se s nadšením zúčastnili a v následujících měsících počet dobrovolníků stále narůstal. Tento apel po účasti ve společnosti je brán spíše jako morální závazek – „dobrý muslim je aktivní muslim“.³⁷ Mladí lidé shodně poukazují na to, že jedním z hlavních problémů je chudoba a skutečnosti, které jí provázejí jako jsou nevzdělanost, nezaměstnanost a nemoci.³⁸ V rámci Islámu není ale pomoc chudým žádná novinka, například zakát – náboženská daň z majetku a příjmu, která se věnuje chudým a potřebným, je jeden z pěti pilířů islámu a každý plnoprávný muslim je povinen jí odevzdávat.

Tyto aktivity v pomoci chudým přinášejí tzv. thawab, neboli pozitivní body, které zajišťují místo v ráji, ale v nových aktivitách současné mládeže nejde jen o thawab, ale především o pozitivní vývoj muslimského světa. Organizace se zabývá i tradiční účastí v charitativních aktivitách a různých spolcích. Jejich hlavním cílem ale není distribuce jídla a příkrývek lidem, ale také pozvání na společné oslavy náboženských svátků, protože členové organizace jsou si dobře vědomi faktu, že chudoba nemůže být vyřešena tím, že se nabídnou 3 000 tašek s jídlem a dekami, ale tím, že se musí změnit přístup v lidském uvažování.³⁹ Nicméně, jejich cílem není šíření islámu, neboť islám už mezi námi dávno je, ale

³⁵ NGO – Non-Governmental Organizations – Nevládní organizace

³⁶ přepis - Sunna' al-Haya

³⁷ S. L. Sparre, M. J. Petersen, *Youth & Social Change in Jordan & Egypt*, ISIM Review, ISIM, str. 14,

2007

³⁸ tamtéž

³⁹ tamtéž

pomoci lidem být silnější. Jak jeden člen NGO říká: „Prorok byl silný muž, užitečný svému národu. Je naším vzorem.“⁴⁰

Ale důležité je, jak je mezi mladými lidmi chápán proces sociálních změn a neméně důležité je, jaký dopad by mohli mít změny v sociálních a politických strukturách. Na jedné straně se mohou tato hnutí stát jakýmsi místem pro výchovu nových politických mluvčích, ale v současné pozici nejsou NGO formálním politickým hnutím. Veškerá participace v NGO se tak snaží poukázat na sociální a morální nespravedlnost bez politického kontextu. Mladí muslimové v těchto nevládních organizacích jsou tedy dobrým příkladem v přístupu chápání náboženství, které je úzce spjato se sociální změnou a tedy se stává i pozitivním nástrojem k nastolení této změny.

2.6 Zdravotnictví a sociální péče

2.6.1 Zdravotnictví

Zatímco se od 80. let Jordánsko zaměřilo především na ekonomický růst a přiblížení ke standardům západní kultury (především co se týče kvality služeb), neustále rostla chudoba a nezaměstnanost. Ve městech základní veřejné služby jako voda, odpad a rozvod elektrické sítě plně dostačovaly potřebám obyvatel. Na venkově jsme se ale mohli setkat s pravým opakem, kdy chudina žila hluboko pod soudobým standardem. Například v domech stále nebyl rozvod vody a otevřený odpad vedl na špinavé, prachem pokryté nedlážděné chodníky.⁴¹

Tradiční představy a zdravotnické postupy se na konci 80. let stále ještě vyskytovaly ve městech i na vesnicích. Ženy plnily hlavní úlohu ve výživě rodiny a léčbě chorob. Místní tradiční představy nebyly důležité pouze kvůli jejich zakořenění v rodinách, ale záviselo na nich rozhodnutí, zda se nemocný člověk pokusil vyhledat odbornou pomoc v rámci moderní léčby. Neplodnost byla například léčena nejen vyhledáním specializovaného lékaře, ale také návštěvou starších, pomocí nichž bylo dosaženo získání amuletu. Přijetí moderní medicíny je úzce spjato se strukturou domácnosti, kdy například mladé vzdě-

⁴⁰ tamtéž

⁴¹ Dostupné z [<http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/jotoc.html>] - Health 16.3. 2013

lané ženy, které se snažily praktikovat postupy moderní léčby pro své děti, se setkávaly s obtížemi a docházelo ke konfliktům mezi staršími členkami rozšířené rodiny.⁴²

V roce 1988 dosáhlo Jordánsko na univerzální dětské očkování, a učinilo tak značný pokrok v omezení vážných zdravotních rizik u dětí. Díky tomu je země od roku 1995 bez dětské obrny. Hlavním úspěchem vývoje zdravotní péče, je snížení úmrtností novorozěnat a dětí. V současné době se Jordánsko staví mezi země s nejnižší dětskou úmrtností v regionu.⁴³

Zdravotní politika je řízená Hlavním zdravotním výborem, který zastupuje všechna zdravotní odvětví. Jordánský parlament se zavázal k poskytování přístupu ke zdravotním službám všem občanům bez rozdílu. Zdravotní strategie je zaměřená na vytváření obsáhlého zdravotního systému, jenž kombinuje veřejné a soukromé poskytovatele za účelem poskytnutí co nejkvalitnějších služeb prostřednictvím implementace národního akreditačního systému.⁴⁴ Tento systém je součástí vládního procesu zahrnující rozšíření zdravotního pojištění, které vzrostlo z 60 % z roku 2000 na 80 % z roku 2005, a jenž má sloužit především pro chudé oblasti.⁴⁵

2.6.1.1 Jordánská zdravotní iniciativa

Ve spolupráci s jordánskou vládou a firmou Cisco, která se specializuje v ICT technologiích, zejména pak v síťové komunikaci, došlo prvním krokům v modernizaci a usnadnění, zdravotních služeb pro obyvatele ve venkovských oblastech. Jelikož jsou tyto oblasti často daleko od kvalitních zdravotnických služeb a specialisté na určité problémy nejsou dostupní, vznikla síť vzdálených pracovišť, které jsou vzájemně s venkovskými oblastmi propojené a mohou tak v relativně krátké době poskytnout kvalifikované řešení v léčbě nemoci a přitom udržet nízké ceny. Cisco spolupracuje s jordánskou vládou, minis-

⁴² tamtéž

⁴³ Dostupné z [<http://gis.emro.who.int/HealthSystemObservatory/PDF/Jordan/Full%20Profile.pdf>]
17.3. 2013

⁴⁴ tamtéž

⁴⁵ tamtéž

terstvem zdravotnictví a ministerstvem komunikačních technologií na zřízení prvních vzdálených nemocnic.⁴⁶

Telezdravotní kliniky používají komunikaci, spolupráci a video technologie k poskytnutí péče na dálku pro nedostupné vzdálené komunity. Cisco zpřístupňuje pacientům komunikaci s doktory, kteří mohou být stovky kilometrů daleko.⁴⁷ Díky možnosti připojit zdravotní přístroje jako teploměr, manžety na měření krevního tlaku, stetoskopy apod. a komunikovat tváří tvář s doktorem v reálném čase, je poskytována služba s okamžitou a přesnou výměnou informací i s určením klinické diagnózy.

Jaký byl dopad programu? Podle Cisco pacienti hlásí, že specializované konzultace mají pozitivní dopad na jejich životy, navíc program poskytuje nejen zmíněnou výměnu informací, ale nové zkušenosti v domácí „polospecializované“ léčbě. Program Jordánské Zdravotní Iniciativy ve spolupráci s firmou Cisco je první a zatím jediný svého druhu na Blízkém východě a africkém regionu. Tato služba má potenciál napomoci poskytovatelům zdravotní péče zlepšit a rozšířit své služby a vytvořit nové příležitosti pro poskytování zdravotní péče a hospodářský rozvoj. Vzhledem k poměrnému úspěchu tohoto programu se do budoucna počítá s rozšířením telezdravotní kliniky i mezi ostatní země a regiony Blízkého východu.⁴⁸

2.6.1.2 JAS (JASS) – Jordánská anti-kuřácká společnost

V roce 1981 ministerstvo spustilo protikuřáckou kampaň. Jordánská Anti-kuřácká Společnost⁴⁹ má za cíl bojovat proti kouření a informovat veřejnost o zdravotních, sociálních a ekonomických dopadech kouření. Cíle by mělo být dosaženo pomocí odborných studií, plakátů, brožur, filmů či pořádáním seminářů. Dalším způsobem je například poskytování pomoci zdravotně postiženým lidem, kteří trpí rakovinou nebo srdečními či plicními komplikacemi.⁵⁰ Podle anket z roku 1996, v Jordánsku kouří přibližně 48 % mužů a

⁴⁶ Dostupné z [http://csr.cisco.com/cdnorigin/media/documents/JHI-Executive-Brief_129745734749643396.pdf] 17.3. 2013

⁴⁷ tamtéž

⁴⁸ Dostupné z [http://csr.cisco.com/cdnorigin/media/documents/JHI-Executive-Brief_129745734749643396.pdf] 17.3. 2013

⁴⁹ JAS (JASS) – Jordanian Anti-smoking Society

⁵⁰ Dostupné z [<http://www.civilsociety-jo.net/en/index.php/specialized-org/health-care-organizations/349-jordanian-anti-smoking-society>] 17.3. 2013

18 % žen nad 25 let. Je zde 9 tabákových společností a kuřáci za cigarety ročně utratí přibližně 600 milionů dinárů. V Jordánsku je kolem 4 000 lidí trpících rakovinou a z toho jedna třetina souvisí s kouřením.⁵¹ Postupně v zemi dochází k restrikcím kouření ve státních budovách, omezení se týkají většiny škol, firem a státních institucí.

2.6.3 Sociální péče

Sociální péče, především péče o starší tradičně spadala pod povinnosti rozsáhlé rodiny. Pečovatelství domy nebyly před 21. stoletím příliš v lidském povědomí a z mnoha hledisek bylo umístění starších členů rodiny do pečovatelských institutů považováno za odchylku vůči tradičním normám a hodnotám nebo dokonce i za určitý stupeň neúcty. Sociální péče spadá pod Oddělení sociálních věcí a pod více než 400 charit.⁵² Některé instituce mohou být náboženského charakteru.

2.6.3.1 URNWA

Pro registrované palestinské uprchlíky je zde instituce URNWA⁵³, jež byla založena v roce 1949 Valným shromážděním a svojí činnost započala 1. května 1950. Úřad je specifický tím, že byl původně ustanoven jako dočasná pomoc jedné skupině uprchlíků, protože však problém s Palestinci přetrvává, mandát úřadu je pravidelně obnovován.⁵⁴ V poslední době je mandát rozšířen do 14. června 2014. Od října 2000 instituce poskytuje také pomoc oblastem okupovaných palestinských území. URNWA poskytuje řadu sociálních služeb, jako základní a odborné vzdělání, komunitní podporu, zdravotní péči, odborné přípravy a výživu středisek s palestinskými uprchlíky. Úřad těchto cílů dosahuje pomocí programu, který se skládá z 5 bodů a je hlavní součástí programu tisíciletí s podtitulem „My můžeme porazit chudobu“, který by měl být naplněn do roku 2015.

2.6.3.1.1 Vzdělání

URNWA provozuje jeden z největších školských systémů na Blízkém východě, který čítá 700 škol a od vzniku agentury se stal hlavním zdarma dostupným, vzdělávacím

⁵¹Dostupné z [http://www.unicef.org/jordan/media_1114.html] 18.3. 2013

⁵²Dostupné z [<http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/jotoc.html>] - Welfare 18.3. 2013

⁵³ URNWA - the United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East

⁵⁴Dostupné z [<http://www.osn.cz/system-osn/programy-a-dalsi-organy-osn/?i=106>] 18.3. 2013

střediskem, kde od roku 1960 tvoří polovinu všech studujících dívky. Absolventi patří mezi nejvíce vzdělané osoby v místním regionu.⁵⁵ Jeden z hlavních cílů, jenž si agentura k roku 2015 zadala, je poskytnutí kvalitního vzdělání s odpovídajícími znalostmi a zkušenostmi vycházejícími z universálního základního vzdělání, které je v souladu s mezinárodními normami. Vzdělávací program byl uskutečněn díky finanční a technické podpory UNESCO od roku 1951.⁵⁶

2.6.3.1.2 Zdravotnictví

URNWA poskytuje základní zdravotnický servis a udržuje zdravé prostředí pro život palestinských uprchlíků. Agentura se primárně soustřeďuje na základní zdravotní služby, ale pomáhá uprchlíkům i v jiných oblastech. Úřad si klade za cíl zajistit účinný zdravotní systém do budoucna, který by se měl ukutečnit pomocí FHT⁵⁷, neboli Rodinného zdravotního týmu. Toto řešení představuje komplexní péči o rodiny a zaměřuje se na dlouhodobou léčbu a budování vztahů mezi zdravotníky, rodinnými příslušníky a komunitami.⁵⁸ FHT představuje tým zdravotních specialistů, kde v každé skupině je jeden lékař, sestra a porodní asistentka. Systém pracuje na principu schůzek, aby zabránil dlouhým čekacím dobám a zvýšil tak produktivitu léčby.

2.6.3.1.3 Úlevy a sociální služby - Program RSS⁵⁹

Úlevové služby

Cíl těchto služeb je zaměřen na nejchudší z nejchudších. URNWA pro tuto třídu stanovila termín „bídě chudí“.⁶⁰ Program obsahuje finanční a potravinovou podporu a pro nejzranitelnější palestinské uprchlíky navíc FIS⁶¹, což je další rodinný finanční příjem.

Sociální služby

⁵⁵ Dostupné z [<http://www.unrwa.org/etemplate.php?id=32>]

⁵⁶ tamtéž

⁵⁷ FHT – Family Health Team

⁵⁸ Dostupné z [<http://www.unrwa.org/etemplate.php?id=28>] 18.3. 2013

⁵⁹ RSS – the Relief and Social Services

⁶⁰ Dostupné z [<http://www.unrwa.org/etemplate.php?id=30>] 19.3. 2013

Tento program, slouží čistě k podpoře palestinských uprchlíků, tak aby se stali soběstačnými. Program se také podílí na vzniku organizací, jež jsou založeny místními komunitami a organizují různé kulturní, sociální a rekreační aktivity. Mezi hlavní záměry této služby patří potřeby žen, uprchlíků, starších a postižených lidí, mimo jiné těmto skupinám nabízí mikro-úvěrový systém, který spravují zmíněné komunitní organizace.

2.6.3.1.4 Mikrofinance

Oddělení financí URNWA pomáhá uprchlíkům sehnat práci odpovídající příjem. Zajímavé je, že URNWA se zaměřuje po celou dobu své existence pouze na palestinské uprchlíky, ale oddělení financí, pomáhá hledat práci i jiným okrajovým, chudým skupinám obyvatel, které žijí, či pracují poblíž. Tyto investice na udržení a vytváření pracovních pozic snižují chudobu a pomáhají zejména ženám a mladistvým.⁶²

2.6.3.1.5 Infrastruktura a přestavby táborů

Přes 4,7 milionů uprchlíků je registrovaných u URNWA, zhruba 1,3 milionů žije ve zmíněných 58 známých uprchlických táborech v Jordánsku, Libanonu, Sýrii, na Západním břehu Jordánu a v pásnu Gaza.⁶³

Za dobu existence uprchlických táborů se jejich infrastruktura značně přetrafovala z malých stanových městeček na několika podlažní betonové budovy, které však přispívají k větší koncentraci chudoby a extrémnímu přelidnění. Tyto tábory jsou považovány za jedno z nejhustěji přelidněných městských prostředí na světě.⁶⁴ I když URNWA tyto tábory přímo nespravuje, má velkým zájem na zlepšení životních podmínek a v roce 2006 byl zahájen nový program, který se na místo pasivního rozdělování dávek snaží zapojovat místní komunity do plánování lepších sociálních a fyzických podmínek, což znamená, že ve výsledku dochází k vylepšení situace podle skutečných potřeb.

Několik těchto projektů již bylo spuštěno například tábor Neirab v Sýrii, kde došlo ke zlepšení standardního bydlení, tábor Fawwar na západním břehu Jordánu, kde došlo

⁶¹ FIS – Family Income Supplement

⁶² Dostupné z [<http://www.unrwa.org/etemplate.php?id=29>] 19.3. 2013

⁶³ Dostupné z [<http://www.unrwa.org/etemplate.php?id=31>] 19.3. 2013

⁶⁴ tamtéž

k vylepšení náměstí, jakožto bezpečného místa pro hraní a konání svateb a nyní přichází na řadu tábor Deisheh v Jordánsku.

2.6.3.1.6 Mimořádné programy

Od doby existence úřadu se UNRWA snaží zlepšovat životní prostředí pro uprchlíky a podnikla již řadu kroků, které mají zmírnit následky života uprchlíků.

Agentury se soustřeďují na zhoršující politickou, socioekonomickou a bezpečnostní situaci na západním břehu Jordánu a v pásnu Gazy od vypuknutí 2. intrády v roce 2000. Zpřísněny pohyb a omezení v prodeji potravin a zboží, vedl k hromadnému kolapsu v soukromém sektoru a připravil tak mnoho lidí o svou práci.⁶⁵ Vleklé humanitární krize ponechaly obyvatelstvo v západním břehu Jordánu zvláště zranitelné. Program nouzové práce UNRWA se zaměřuje na skupiny obyvatel, jimž hrozí negativní ekonomický propad, jedná se především o pastevece a ženy.⁶⁶

Agentura v současné době provozuje nebo přispívá na více než 900 zařízení s počtem okolo 30 tisíc zaměstnanců⁶⁷. Vzhledem k tomu že většina služeb, jenž UNRWA poskytuje, jako je vzdělávání atd., je součástí veřejného sektoru a úzce proto spolupracuje s orgány státní správy.

2.6.3.2 Národní Fond Pomoci

Národní fond pomoci byl založen v roce 1986 a funguje jako administrativně a ekonomicky nezávislá složka vůči státu a vládě. Cíle fondu jsou zapsány v jeho stanovách. Jedná se například o neustálou či jednorázovou finanční pomoc pro rodiny, dále se zaměřuje na nabídku pracovních pozic či výrobních příležitostí pro rodiny, umožňuje poskytovat vyučení nebo fyzickou rehabilitaci.

⁶⁵ Dostupné z [<http://www.unrwa.org/etemplate.php?id=658>] 19.3. 2013

⁶⁶ Dostupné z [<http://www.unrwa.org/etemplate.php?id=658>] 20.3. 2013

⁶⁷ Dostupné z [<http://www.unrwa.org/etemplate.php?id=85>] 20.3. 2013

Národní fond má také zásluhy ve zdravotním pojištění chudých občanů, jelikož doporučuje vydání karty pojištění na ministerstvu zdravotnictví finančně schopným jedincům, nebo těm kterým je poskytována finanční pomoc. Poskytuje také odborné vzdělání cílových skupin v institucích a příslušných orgánech.⁶⁸

2.6.3.3 NPAC⁶⁹

Národní plán akce pro děti, vznikl pod záštitou krále Abdulláha 2. a královny Ranii ve spolupráci s UNICEF. Královská rodina, zejména tedy královna Rania, se aktivně zapojuje do programu NPAC. Plán vznikl v roce 2004 v Ammánu a představuje schéma postupu v sociálním systému pro děti jako je výuka, zdraví, ochrana, média apod. Prohlášení bylo podepsáno 190 státy včetně Jordánska na zasedání OSN. Jordánské NPAC vyprodukovalo více než 200 expertů, kteří se soustřeďují na realizaci daných plánů a pracují s dětmi.⁷⁰ Královská rodina, zejména tedy královna Rania se aktivně zapojuje do programu NPAC a jiných sdružení na pomoc dětem.

2.7 Demografický profil jordánské společnosti

Jordánský demografický profil se značně odvíjí od politické situace mezi státy Blízkého východu, například od vytvoření židovské domoviny na území Palestiny, Arabsko-Izraelské války, či Šestidenní války. Všechny tyto faktory zapříčinily obrovský příliv uprchlíků, kteří našli úkryt na jordánském území, převážně pak na západním břehu Jordánu.

Oficiální jordánské statistiky poukazyvaly k roku 1987 na přibližně 2,900 000 obyvatel na území východního břehu Jordánu a populační růst mezi rokem 1982 až 1987 indikoval roční nárůst obyvatel o 3,6 až 4 %. Podle statistik OSN byl mezi lety 1990–1995 vrchol ročního růstu přibližně mezi 4,11 % a podle novějších statistik Světové banky se roční růst od roku 2005 snížil na 2,2 %.⁷¹ K měsíci dubnu se přibližně počítá s 6,5 mil.

⁶⁸ Dostupné z

[http://images.jordan.gov.jo/wps/wcm/connect/gov/eGov/Government+Ministries+_Entities/National+Aid+Fund/General+Information/] 20.3. 2013

⁶⁹ NPAC – National Plan of Action for Children

⁷⁰ Dostupné z [http://www.unicef.org/media/media_23864.html] 23.3. 2013

⁷¹ Dostupné z [http://devdata.worldbank.org/AAG/jor_aag.pdf] 23.3. 2013

obyvateli⁷² v Jordánsku, z nichž se 40 % je soustředěno v Ammánu. Počet přistěhovalců se do celkového počtu obyvatel nepočítá a za současné situace lze předpokládat, že procentuální roční růst obyvatel bude opět vyšší, kvůli podmínkám v Sýrii a okolních státech, které způsobují příliv uprchlíků. Jordánsko se také řadí mezi země s největším procentem přistěhovalců na světě, zejména se jedná o Palestince a Iráčany.

Jako ve většině zemí Blízkého východu činí většinu, tedy přibližně 95 % obyvatel, občané po 65 let. Míra porodnosti značně převyšuje úmrtnost, jednou z příčin může být poměrně vysoká úroveň zdravotnictví a průměrná délka života, která se pohybuje okolo 80 let. Koneckonců náklady vynaložené na podporu zdravotnictví činí kolem 4,2 % královského HDP⁷³. Podle dat Světové banky má přístup k potrubním vodním zdrojům až 97 % obyvatel, což zemi řadí mezi standard zemí s vyšším středním příjmem⁷⁴. Zásobami pitné vody Jordánsko ale příliš nedisponuje a podle EMRO je průměrně k dispozici kolem 156 litrů vody na člověka. Tím se řadí mezi země nejnižší spotřebou na Blízkém východě.⁷⁵

Původní obyvatelé jsou převážně potomci vesničanů a beduínů Arabského poloostrova. Složení jordánské populace není procentuálně příliš různorodé, naprostou většinu tvoří arabská část obyvatelstva, tedy celkem 98 % a zbylá 2 % jsou rozdělena převážně mezi čerkeskou a arménskou etnickou skupinu, zbytek obyvatel tvoří malé čečenské, aramejské, kurdské, asyrské a mandejské komunity.

⁷² Dostupné z [<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/jo.html>] 23.3. 2013

⁷³ Oxford Bussines Group, *The Report: Jordan 2012*

⁷⁴ Dostupné z [http://devdata.worldbank.org/AAG/jor_aag.pdf] 23.3. 2013

⁷⁵ Dostupné z [<http://gis.emro.who.int/HealthSystemObservatory/PDF/Jordan/Health%20status%20and%20demographics.pdf>] str. 34, 23. 3. 2013

2.7.1 Čerkesové

Jedná se o nearabskou islámskou etnickou skupinu původem z oblasti Kavkazu, která byla ruskou expanzí v 19. století vytlačena směrem na jih. Čerkesové našli své útočiště v Osmanské říši a v dnešním Turecku tvoří jednu z největších komunit. Na konci 19. století, byli vysláni do Jordánska, kde se usadili v hlavním městě Ammán. Jedním z motivů, proč byli Čerkesové z Turecka vysláni a v Jordánsku následně přijati, mohlo být, že sloužili jako nárazník vůči beduínským nájezdům.⁷⁶ Jelikož se usadili na území, které využívali beduíni pro chov dobytka, docházelo k častým potyčkám a nakonec postupně docházelo k nárůstu vzájemného respektu a uzavírání spojeneckých paktů.⁷⁷ Na počátku Jordánského království ve 20. letech 20. století byli v Ammánu většinou slyšet pouze Čerkesové, neboť jimi byly staré trosky Ammánu původně obydleny. Poté co ale bylo rozhodnuto, že se Ammán stane hlavním městem Hášimovského království, docházelo k přisunu arabských obyvatel a čerkeská menšina se odsunula a usadila se posléze v části města, které se dnes říká downtown.

V Osmanské říši Čerkesové zaujímalí pozice v armádě a v policejních útvarech. Do roku 1940 se i v Jordánsku participovali zejména v těchto útvarech, například ve 20. letech 20. století byli součástí královské gardy. Dnes ale tvoří vzdělanou skupinu obyvatel a zasahují do jordánského politického dění.⁷⁸ Čerkesové se s spolu s Čečenci pokoušejí proniknout do jordánské vlády a to do dolní komory parlamentu, v němž jsou těmto skupinám vyhrazeny 3 místa. Mezi uznávané osobnosti patří čerkeská aktivistka Toujah Fajsal, která se stala jednou z hlavních hybatelek „jordánského jara“. Díky své práci na protikorupční propagandě se stala národní ikonou.

Nehledě na své zásluhy na posílení politické situace v Jordánsku zejména v první polovině 20. století se Čerkesům nedaří svou pozici obnovit.⁷⁹

⁷⁶ Dostupné z [http://www.circassianworld.com/Circassians_in_Jordan.html] 24.3. 2013

⁷⁷ tamtéž

⁷⁸ Dostupné z [<http://www.kinghussein.gov.jo/people1.html>] 24.3. 2013

⁷⁹ Dostupné z [<http://circasvoices.blogspot.cz/2013/01/the-circassians-in-jordan-elect-their.html>] 24.3. 2013

2.7.2 Arménové

Jedná se o nearabskou a neislámskou etnickou skupinu vyznavačů arménské apoštolské církve, která tvoří v Jordánsku největší křesťanskou komunitu. Arménové vynikali v zemědělství a nyní svou činnost soustřeďují hlavně v automobilovém průmyslu a ve službách. Před válkou ve 40. letech 20. století zde žilo kolem 6 000 Arménů, po válce docházelo k přistěhovaleckým vlnám a číslo vzrostlo na 10 000, avšak po Šesti denní válce, docházelo k emigracím do západních zemí a počet Arménů na jordánském území se mnohonásobně snížil přibližně na 3 000. Podobně jako u Čerkesů se arménské komunity spolu s jejich organizacemi soustřeďují kolem Ammánu.

2.7.2.1 Arménská úlevová společnost⁸⁰

Byla založena v New Yorku v roce 1910, pod názvem Červený kříž. Se zánikem 1. Arménské republiky již neexistovaly původní podmínky, které byly s touto organizací původně spjaty. V roce 1946 pod záštitou Mezinárodního červeného kříže vznikly Arménské pomocné sbory, z nichž se vyvinula dnešní podoba organizace pod názvem „Arménská úlevová charita“ Ta dnes slouží k posílení identity jordánských Arménů, dále pak na podporu vzdělávání, zdravotnictví, pro sociální podporu a také má za cíl vzbudit zájem v participaci na veřejných službách a organizacích, které podporují ostatní komunity.⁸¹ Od roku 1970 je úzce spjata s organizacemi OSN a jako poradce Hospodářské a sociální rady. ARS je také zapojena do nevládních organizací a zůstává silným ochráncem lidských práv.⁸²

⁸⁰ Armenian Relief Society - ARS

⁸¹ Dostupné z [<http://jordantimes.com/queen-rania-visits-armenian-relief-society>] 24.3. 2013

⁸² Dostupné z [http://ars1910.org/?page_id=3&langswitch_lang=en] 24.3. 2013

2.8 Jordánské slavnosti a svátky

2.8.1 Náboženské svátky

2.8.1.1 Eid al-Adha

Pro velké hostiny, které jsou v Jordánsku oblíbené, se tento svátek, který následuje ihned po Ramadanu, těší velké oblibě. Nazývá se Eid al-Adha a tradičně se svátek slaví tak, že bohatší část obyvatel připraví určitý druh masa, nejtradičtěji ovci a podělí se o něj s chudšími. Podíl darovaného masa je poměrně malý a nejedná se o žádné několika kilové porce. Nyní však mezi bohatšími vrstvami, se svátek slaví jako slavnostní zakončení Ramadanu, kdy se malým dětem dávají oblečky a těm starším dávají rodiče a blízcí rodinní přátelé peníze.

Jordánští obyvatelé, kteří nejsou příliš nábožensky založeni, například nepijí během půstu alkohol, snaží se chovat slušně a štedře a o velkých svátcích volají svým příbuzným, aby jim vyjádřili svou přízeň.

2.8.1.2 Rabee' Awal

Rabee' Awal odkazuje na celý měsíc náboženských slavností v Jordánsku. Je to jeden z nejsvatějších měsíců v islámském kalendáři. Během Rabee' Awal je oslavován, Mawlid neboli den narození proroka Mohammada. Datum se vzhledem k lunárnímu kalendáři často mění, ale v Jordánsku se tento svátek slaví koncem března. Místní obchody jsou vyzdobeny světly. Tento měsíc je nejspíš nejlepší čas na to ochutnat místní jordánské pochutiny.

2.8.2 Model chování během islámských svátků

V Jordánsku je náboženské vyznání mezi lidmi široce respektováno, to znamená, že nedochází k žádným konfliktům mezi muslimy a křesťany. Například naproti jedné z nejznámějších mešit stojí křesťanský kostel. Během náboženských svátků si muslimové a křesťané navzájem blahopřejí.

Muslimové se modlí 5 krát denně a u žen přetrvává tradice, že by měly být před ostatními muži zahalené, v zásadě toto se od běžných islámských zvyků neliší, je to stejné jako ve všech ostatních islámských zemích na světě.

Pokud se jedná o křesťanské zvyklosti, lidé se mohou svobodně modlit v kostele a praktikovat svou víru. Během Vánoc se lidé chodí modlit a na štědrý den se scházejí celé rodiny. Obvykle se sejde kolem 30 členů rodiny na večeři, během níž se konzumuje tradiční jordánské jídlo mansaf, které je připraveno z rýže, jogurtu a jehněčího masa. Tento večer se vedou rodinné konverzace a předávají, podobně jako v České republice, dárky. Během celých vánočních svátků se rodiny navštěvují, což se praktikuje i během Velikonoc.

Náboženské svátky v Jordánsku jsou nezávazně na vyznání plné smíchu a radosti. Lidé se navštěvují a jsou zváni na večeře a velice často bývá jídlo darováno sociálně slabším. Během svátků jsou ulice přeplněné dekoracemi a lidé, zejména adolescenti se scházejí v kavárnách, pijí kávu nebo kouří vodní dýmku.⁸³

2.9 Etiketa

2.9.1 Místní model chování ve vybraných situacích

Chování v divadlech v České republice je například definováno slušným oblečením, tichým vystupováním, nevyrušováním atd. Mezi současnou mladou generací však návštěvy divadel nejsou tak frekventované jako to bylo například u generace předchozí. Podobnou situaci můžeme sledovat i u současné jordánské mládeže.

Divadla jsou na ústupu a podobně jako v České republice, se více navštěvují kina. Avšak zde se již jordánský model chování zcela od našeho odlišuje. Je naprosto nepřijatelné, aby pár, tedy muž se ženou, spolu šel do kina ruku v ruce. Toto jednání se považuje za pohoršující a narušuje čest daných osob, následně pak i jejich rodin. O jiných tělesných kontaktech na veřejnosti pak nemůže být ani řeč.

Další vybraná situace je chování ve veřejné dopravě. Autobusy nejsou mezi jordánskou mládeží příliš rozšířené a obliba klesá dokonce i mezi generacemi staršími. Často bývají přeplněné a pro ženy tedy samozřejmě nebezpečné. Jordánští obyvatelé tím pádem

⁸³ Rozhovor s Mousa Awies 10.4. 2013

nejvíc využívají taxi službu. Zde je model chování taktéž předem daný. Ženy si za žádnou cenu nesedají na sedadlo spolujezdce vedle řidiče, ale sedí zásadně vždy vzadu, kde jsou chráněny před tělesným kontaktem, muži si na místo spolujezdce sednout mohou.

Při hostinách, na které jsou většinou zváni téměř všichni dostupní příslušníci rodiny, se podává nepřeberné množství chodů. V bohatších rodinách od stolu nikdo nevstává a o podávání chodů se stará hospodyně. Hostina probíhá následovně - různé druhy chodů se podávají tak dlouho, dokud nejsou rodinní příslušníci zcela přejedeni, což je pro běžného Evropana, který je zvyklý na pár chodů nepředstavitelné.

2.9.2 Svatba

Jordánské svatby jsou jak pro muslimy, tak i pro křesťany velké slavnosti. Jsou to velké události, na které jsou zvány příslušníci rodin, příbuzní a přátelé. Dohromady se tak ve většině případů sejde okolo 400–500 lidí. Dohodnuté svatby jsou v Jordánsku poměrně stále běžné, ale pár není ke sňatku přímo nucen. Často se ale potomci podřídí a dohodnutého nápadníka svým rodičům schválí.

Oproti křesťanským svatbám nacházíme u muslimských mnoho rozdílů. Od muže je požadováno vyplacení tzv. mahru, neboli věna rodině nevěsty. Částka je určena nevěstiným otcem. Polygamie je poměrně běžná a muslimové si mohou vzít maximálně 4 ženy. K uzavření sňatku je zapotřebí souhlasu obou rodičů. Před požádáním o ruku či samotnou svatbou, muž a žena musí své rodiče obeznámit s faktem, že se svým protějškem sházejí. Následuje pozvání do rodin, aby je mohli rodiče lépe poznat. Co se týče samotného souhlasu ke svatbě, na rozhodnutí má vliv několik aspektů. Nejdříve si rodina ověří status rodiny druhé, zajímají se zejména o práci a o to, jak moc dobrá je jejich reputace. Nejvíce se však rodina zajímá, co muž provádí ve svém životě, zdali je má dobré vzdělání, což je velice důležité k udělení souhlasu. Dále samozřejmě, zda je schopný zabezpečit svou budoucí rodinu. Jakmile rodiče souhlasí, může dojít k zasnubám, avšak obvykle se čeká, dokud dívka nedokončí svá studia na universitě. Dokončení studií je běžnou podmínkou dívčiny rodiny.

Pro samotné požádání o ruku je vyžadována návštěva nevěstiny rodiny rodinou ženicha a následného požádání o ruku jejich rodičů. Tímto způsobem je vyjednán oficiální sou-

hlas obou rodin, poté dojde na rozhodování o místě konání svatby, posílají se pozvánky a zarezervují se místa k oslavám. Stejně jako u křesťanských svateb jsou vyžadováni svědci.

Nejdříve před samotným obřadem, nevěsta a ženich, každý zvlášť, zvou své rodiny, přátele a spoustu dalších známých do svých domů, poté každý z nich dům opouští a směřuje do mešity, nebo do kostela. Během této cesty, rodiny a přátelé neustále pokračují ve svatebních oslavách. Poté, co proběhne oficiální ceremonie, začínají další oslavy, které zahrnují tanec, večeři a zpěv a další aktivity v závislosti na zvycích rodiny.

2.9.3 Pohřeb

Na pohřbu příliš bujarých oslav neuvidíme podobně jako v České republice. Jordánci pohřbívají mrtvé s přednesem oficiálních modliteb, které pronášejí šajch - muslimská náboženská osoba nebo kněz - křesťanská náboženská osoba. Po ceremonii rodiny zesnulých otevrou své domovy, aby mohli lidé následně vyjádřit svou upřímnou soustrast. Zajímavá věc, která se mírně od českých zvyků odlišuje, je, že pokud rodinu postihne úmrtí nějakého jejího člena, svátky, které následují ihned po této události, se neslaví a jejich původně zábavný průběh je nahrazen jednodušší a prostší formou.

2.9.4 Úcta

Respekt a úcta jsou jedny z nejdůležitějších základních předností jordánské společnosti, s nedílnou součástí v rodinné cti. O významu úcty ke starším a rodině, se lidé učí již od dětství. Například rodiče jsou vždy ta nejdůležitější a největší priorita v životě každé osoby. Jordánci pro své rodiče dělají cokoli, co by je mohlo rozveselit. Nejmladší dítě se obvykle stává tím, kdo se o své rodiče stará. Nejmladší proto, že se jen tak neožení a zůstává se svou rodinou, aby se o ni mohlo následně postarat. V Jordánsku mohou potomci u svých rodičů žít běžně i do svých 30 let, ale jakmile uzavřou manželský svazek, musí založit svou vlastní domácnost. U žen je situace poněkud odlišnější, jelikož k opuštění svého domova musí vydat souhlas rodina ženy. Žádný čin nemůže být proveden bez souhlasu rodičů, i toto poukazuje na respekt, který chovají potomci ke své rodině. Rodiče, zejména pak otec, mají vždy první a poslední slovo v rodině. Pokud nejsou otcovy příkazy bedlivě následovány, je to opět považováno za akt neúcty. Otec je hlava rodiny, v podstatě muž

domu, ale když je nucen domov opustit, například kvůli své práci, jeho úlohu převezme matka.

V jordánských rodinách dosahuje největšího respektu její nejstarší člen. Jeho slova jsou vždy vyslyšena a následována. Zajímavé je také vyjádření úcty ke svému otci, jedná-li se o pojmenování svých potomků. Nejstaršímu potomku je vždy věnováno jméno otce jeho otce, tudíž jeho dědy, jako vyjádření chovaného respektu. Konkrétně můj přítel je pojmenován Mousa po svém dědovi a pojmenováním svého potomka stejně tak svou úctu vyjádří ke svému otci. Lidé obvykle nevolají na jeho otce jménem, ale spíše jako „Abu Mousa“, tedy otec Mousy, což je více úctyhodné.

Respekt se v islámském světě dotýká všech sfér společenského života. Jedná-li se například o velkou událost a jídlo je přichystané, návštěvníci vždy dostanou nejlepší kousky a je s nimi nakládáno jako s králi. Lidé jsou k návštěvám vstřícní za jakékoliv situace. Potkají se například na ulici dva kamarádi, kteří se dlouho neviděli a navzájem se pozvou na oběd a večeři. Občerstvení je jako první nabízeno dané návštěvě, přesněji tedy nejdříve muži a poté jeho ženě, pokud je hlavním jídlem Mansaf, hlava jehněte je servírována hlavnímu zástupci dané návštěvy. Tento akt je považován za názornou demonstraci vyjádřené úcty k osobě a jeho rodině. Hosté obvykle sebou přinášejí určité občerstvení, například desert, či nějaké sladké pochutiny. Všeobecně se návštěvám nedovoluje odejít, aniž by jim nebyla nabídnuta káva, čaj či nějaký desert. K občerstvení a jeho následnému nabízení, dochází často několikrát po sobě, i když daný návštěvník už nemůže. Pokud ale ke konzumaci nedochází, je tento akt brán za určitou úroveň neúcty. Starší a návštěvníci jsou vždy obsluhováni jako první, nehledě na to, co se podává.

2.9.5 Krevní msta a kmenový azyl

Odplata *krev za krev*, bývá často spojována s beduíny, avšak zcela běžně ji můžeme sledovat i u ostatních rodinných kmenů. Dojde-li například k potyčce mezi dvěma osobami z odlišných kmenů a jedna z nich je zabita, následuje okamžité vyhlášení válečného stavu mezi těmito rodinami, jehož hlavním cílem je pomsta za zesnulého člena kmene. Policie má pravomoc tento spor ukončit, avšak pokud zasáhne, způsobí tím větší rozhořčení u nařčené rodiny, neboť namísto toho, aby došlo k uvěznění daného vraha, by byla pro kmen uspokojivější jeho smrt ve smyslu krve za krev.

Boje mohou přesáhnout i horizont několika měsíců. Jediné mírové řešení, které může boje ukončit je jakási schůze mezi těmito kmeny, které předsedá velice respektovaný a známý kmenový vůdce. Tento muž okamžitě započne vyjednávání o mírovém řešení. Jeho slova a rady jsou velice vážené a ve většině případů nejsou nikdy odmítnuty, což vede k ukončení jinak rozvleklých bojů. Prostředky vyjednávání zahrnují obchody s půdou, darování peněz, ovcí či velbloudů a mají za cíl ušetření viníkova života.

2.9.6.1 Kmenový azyl

Pokud dojde k situaci, kdy je kmen požádán o pomoc osobou která do něj nepatří, je ji nabídnuta ochrana, jídlo a ubytování. Od doby přijetí do azylu nebude této osobě hrozit žádné nebezpečí, jelikož v tomto bodě se stává, do vyřešení dané situace, členem kmene a útok na tuto osobu by znamenal útok na celý kmen. Přijetí pod kmenovou ochranu však nejdříve předchází porada, na níž je prodiskutován motiv a pravdivost příběhu. Se souhlasem žádosti a nabídnutí ochrany přichází i jistá nařízení, které musí chráněná osoba dodržovat. Tato pravidla slouží převážně k ochraně kmene a přijaté osoby. Dojde-li k porušení některého pravidla daného kmene, ruší se tím celá ochrana a osoba je tak vystavena nebezpečí.

2.9.7 Obřízka

Obřízka je povinný kulturní a náboženský zvyk a v Jordánsku zcela běžný. Obvykle je vykonávána u novorozeňat. Obřezání je provozováno hlavně z hygienických důvodů v místních podmínkách.

2.9.8 Způsoby zdavení a zdvořilost

První věc, kterou Jordánec při setkání s osobou udělá, je pozdrav. Když dochází ke pozdravu, vždy dotyčný, jenž je k pozdravu oprávněn a nestojí, vstává ze židle a potřese rukou návštěvníkovi, či políbí zdavenou osobu na tvář. Jeden polibek na jednu tvář a dva na stranu druhou. Tento typ pozdravu vyjadřuje úctu, intimitu a radost ze setkání s danou osobou.

Ráno se typicky přeje dobré ráno a v noci dobrá noc. Často se také přeje tzv. „naí-man“, což se pronáší po koupeli, či například po novém sestřihu. U stolu se stejně jako v České republice říká dobrou chuť, neboli „sahtýn“.

Ve společnostech, či jiných institucích, je forma pozdravu již více formální, obvykle si zdravící osoby potřesou rukou a může být dokonce nabídnuta káva či čaj. Obecně platí, že mladší zdraví staršího, chodci na ulici zdraví sedící, například před domem a menší skupina lidí zdraví větší skupin. Vstupující do místnosti zdraví vždy jako první nehledě na věk. Muži jsou obvykle jako první oprávněni k pozdravu. Pokud dojde k situaci, kdy se muž a žena, kteří se neznají, mají pozdravit, prosté ahoj či potřesení rukou je dostačující.

3. Rodina a příbuzenství

Život v jordánské sociální sféře a identitě se v 2. polovině 20. století, zejména potom na konci 80. let, soustřeďoval kolem rodinných kruhů. Domácnost byla tvořena příbuzenstvem z mužské či ženské linie a jejich potomky. Takto se rodiny rozrůstaly a jejich kořeny dosahovaly až do kmenových struktur. Individualita jedince a jeho národní identita vyplývající z rodinného členství volně koexistovala s novými zdroji, jež podávali odlišný pohled na pocit vlastní identity a příslušnosti. Tento rozvoj vnímání však nenarušoval existující rodinné vztahy.

3.1 Rodinné funkce a úlohy v domácnosti

Rozdělení funkcí v domácnosti se odvíjí podle sociálního prostředí, v němž se určité rodina nachází.

V zemědělských oblastech a v oblastech mezi městskou chudinou má na funkci domácnosti velký vliv žena. Ženy zastávají důležitou úlohu, která se týká vedení domácnosti. V městských chudinských čtvrtích a zemědělských lokalitách často ženy pracovaly mimo svou domácnost. Tyto ženy často mají velkou důležitost a záslužně si potom užívají určitou dávku volnosti, jelikož za prací cestují do jiných vesnic či sousedství. I přesto tak, ale nedochází k takovým interakcím mezi pohlavím jako u „západní civilizace“, avšak oproti modelům městských rodin, kde ženy takovéto důležité ekonomické funkce nezastá-

vají a starají se zejména o běh domácnosti, je oddělení pohlaví méně znatelné, protože si rodiny například nemůžou dovolit oddělenou místnost pro mužské sešlosti i tak, ale pohlavní segregace ve vyšších vrstvách nemá žádný určitý model, či nějaké ústní nařízení a odvíjí se často od toho, čím se žena živí, či co považuje za nutné a důležité.

3.1.1 Čest

Důležitou roli v dělbě práce a rozdělení funkcí, či nároku na určité části domácnosti, sehrává koncept cti, jenž bývá často úzce spjat s pohlavím a věkem dané osoby, jelikož s přibývajícím věkem dochází i k nárůstu respektu, ať už jde o muže či o ženu. Váha cti bývá poměrně lehce ovlivnitelná, jelikož cti může žena, či muž nabýt i například pouze prostřednictvím vstupu do rodiny, jejíž hodnotu ovlivňuje celý rodokmen. Ztráta cti, nebo snížení její hodnoty je velmi lehce ovlivnitelná. Velice často k tomuto jevu u žen dochází, aniž by to byla úplně jejich vina. Projevuje se to například hlasitými projevy náhodných chodců, kteří reagují na vyzývavé šaty nebo stačí, když se žena objeví na nesprávném veřejném místě.

Čest ovlivňuje také chování členů v rodině, jako je chování sourozenců a potomků. U mužů může být čest ovlivněna nesprávným a nečestným jednáním jejich manželky, které dále více zasahuje její úzkou rodinu, jako otce a sourozence. Chování a skromnost v tomto případě hrají velmi důležitou úlohu, například na základě mužského chování vůči své ženě. Od manželů je očekáváno, že jsou silní a emočně stálí a větší projevy lásky, jako například romantika, může vést ke zvětšení jejich zranitelnosti a následnému zpochybnění jejich vnitřní síly manželkami.

Na závěr můžeme tedy říci, že hlavní úroveň cti, se týká žen, jelikož nejčestnější je žena právě tehdy, kdy vstupuje do stavu manželského jako panna. Dále se předpokládá, že během manželství bude věrná. Jestli se jedna z těchto zásad poruší, nejenom, že může být důvodem k rychlému rozvodu, ale značně poničí i pomyslnou úroveň celé rodiny, mezi lidmi.

3.2 Jordánské rodinné kmeny

3.2.1 Ayasrah⁸⁴

Honosný kmen, který je původem z Arabského poloostrova. Jedná se o potomky Hášimovců, přímých následovníků proroka Muhammada. Tito lidé v Jordánsku žili již před přibližně 400 lety v horském městě Sakib, které se nachází západně od města Gerasa. Název tohoto kmene je odvozen od vesnice Aysra, která leží severně od Sakibu.

3.2.2 Abdullah Mustafa Ayasrah

Většina členů, tohoto kmene zastávala důležité státní funkce, například Abdullah Mustafa Ayasrah⁸⁵ narozen v roce 1952 v Jeraši, byl za krále Husaina a Abdullaha 2. do roku 2001 generálem jordánské armády. Dodnes je jedním z hlavních představitelů kmene Ayasrah.⁸⁶

3.2.2.1 Historie

Na přelomu 16. a 17 století kmen Ayasra sídlil v Sakibu. Skládal se přibližně z 33 osob a 3 imámů. Kmen hrál důležitou roli při bojích s princem Alim Fakhr-al-Dinem 2.

Kmen, stejně jako pár dalších, přijímal křesťanské uprchlíky z celého Levanta a v té době jim poskytoval ochranu v jižní části Jordánska. Tyto akce započaly v roce 1860. Ayasra argumentoval s tím, že jakýkoliv útok, který se křesťanům pod jejich ochranou přihodí, bude považován za útok na celý jejich kmen a podniknou určité protiakce. To se stalo jedním z modelů soužití muslimů a křesťanů v Sakibu dnešního Jordánska.⁸⁷

3.2.3 Qubain⁸⁸

Původ jedné z nejstarších křesťanských rodin sahá hluboko do historie. Členové rodiny Qubain a její potomci jsou rozesety téměř po celém světě.

⁸⁴ Arabsky - **آياسرا**

⁸⁵ Arabsky - **عبد الله مصطفى آياسرا**

⁸⁶ W. Atum, *Verbal portraits of characters from Jordan's political, cultural & religious life*, Ministerstvo financí, str. 172, 2003

⁸⁷ E. Rogan, *Al-Salt, Jabal Ajlun and the Advent of Direct Ottoman Rule*, The 1868 Travel Journal of F.A. Klei, 1988

⁸⁸ Arabsky - **قبعي**

3.2.3.1 Historie

Vývoj rodiny započal již v minulosti, dokonce i v počátcích tohoto jména existují drobné rozdíly, to je jednoduše způsobeno tím, že bylo zřídka zapisováno, protože jen pár lidí umělo psát.

Rodinní příslušníci, napříč celou historií kmene, cestovali po celém světě, a tak se název rodu Qubain mohl v různých dobách na různých místech lišit. Tento jev byl zcela běžný, jelikož rodiny vstupovaly do jiných zemí s odlišným úředním jazykem.⁸⁹

Název tohoto kmene je odvozen od těch, jež si zakrývají hlavu, neboli „čepičáři“. Ke vzniku kmene Qubain se váže příběh⁹⁰ pasáka ovcí Hanny Nassara, který pocházel z města Salt. Hanna Nassar měl tři syny, a na začátku 19 století se přestěhoval do Nazaretu. Jeho nejstarší syn Ibrahim se vrátil do Anjary a usadil se, prostřední syn Khalil, pokračoval v životě v Nazaretu a nemladší syn Eid, se vrátil do svého rodného města Saltu.⁹¹

3.2.3.2 Qubainská Nadace

Nejstarší z rodu, v roce 1992 založili nadaci, která shromažďuje poplatky, jež se za rok načítají, od pracovníků s bydlištěm v Jordánsku, pro rodinné pohřby. Později se nadace rozrostla a začala být sociální organizací. K roku 2011 jsou aktivními členy nadace Makram Adel, Fadel Džubraíl, Samer Fuad a Basil Qubain.⁹²

⁸⁹ Překlad z <http://www.ancientfaces.com/surname/qubain-family-history/1121954> 10.12. 2012 - The evolution of Qubain begins at it's earliest origins. Even in the earliest days of a name there are variations in that single name simply because last names were infrequently written down back when few people could write.

As these families moved between countries and languages, the Qubain name may have changed with them. Qubain family members have travelled around different countries all throughout history. It was not unusual for a family name to change as it enters a new country or language.

⁹⁰ Když Hanna táhnul se svými ovcemi do hradu v horách Alžůn, začalo těžce pršet. Tak si Hanna udělal přístřešek, jenž se skládal z dvou pytlů, které spojil v jednu deku a utábořil se v blízkosti vesnice Anjara. Obyvatelé vesnice, neznajíc jeho jméno, mu začali říkat „Abu Qubain“, což znamená přibližně muž s dvěma klobouky.

⁹¹ A. Mansour Al-Shaeri, *The History of Nazareth*, Hilal press, Egypt, Káhira, 1924

⁹² Dostupné z [\[http://qubain.kourkour.com/\]](http://qubain.kourkour.com/) 10.12. 2012

3.2.4 Túqán⁹³

Tato rodina má rozsáhlý a bohatý původ. Jedná se o prominentní palestinskou rodinu, která byla založena v Nablusu. Během vlády Osmanské říše, byli její členové jedini, kteří se přiblížili k centralizaci všech částí Nablusu pod jejich vládou a v 18. a 19. století byli jejich členové ve funkci správce okresu déle, než kdokoliv jiný z ostatních kmenů.

3.2.4.1 Historie

Po staletí se sídlili v Tansjordánsku, zejména v Ma'anu a východním Jordánsku. Palestinský historik Bešár Dúmani tvrdí, že rodina Túqán pochází původně ze severní Sýrie i přesto, že její členové vládli jiným oblastem během éry Osmanské říše.⁹⁴

Během vojenských tažení Osmanské říše do Palestiny v 17. Století sloužili členové rodiny jako důstojníci s cílem zpacifikovat území Nablus. Usadili se tam a společně s ostatními rodinami se ujali správy tohoto území. Důležitým krokem v historii této rodiny byly činy Saliha Paši Al-Túqána. On a jeho potomci se ženili s členkami spřátelené rodiny Nimr, ale bratrovražedné pře, které nabraly na síle díky provinčním úřadům v Damašku, způsobily vážný rozkol mezi rodinami.⁹⁵

⁹³ Arabsky - l طوقان

⁹⁴ B. Doumani, *Rediscovering Palestine: Merchants and peasants in Jabal Nablus, 1700 – 1900*, University of California press, str. 38, 1995

⁹⁵ B. Doumani, *Rediscovering Palestine: Merchants and peasants in Jabal Nablus, 1700 – 1900*, University of California press, str. 38, 1995

Závěr

Cílem této práce bylo seznámit čtenáře s jordánskými státními systémy, kulturními zvyky a tradicemi, etiketou, vztahy v rodinách s také se světem práce. Snažil jsem se také ukázat, jak se tyto tradice a zvyky mění v průběhu času, i když základní normou stále zůstává čest a úcta ke starším.

Na základě vlastního výzkumu ve formě dotazníku, jenž byl v jordánském Ammánu aplikován prostřednictvím mé přítelkyně Anny Dabbás, jsem díky odpovědím menší skupiny respondentů, především studentů vysokých škol, došel k výsledkům, které jsou graficky zobrazeny v příloze.

Pokud porovnáme českou mládež se současnou jordánskou generací, závěry mohou působit poněkud překvapivě, avšak vzhledem k důrazu na duchovní život a úctu obecně, je uctivé chování jordánské mládeže normou. V textu jsou také zmíněny vládní a nevládní organizace, které dle mého názoru úzce souvisí s rozvojem sociálního cítění a kultury obecně.

Co se týká samotného tématu výzkumu, setkal jsem se s velkou ochotou Jordánců o etiketě a zvycích hovořit. Je tedy zřejmé, že se snaží být co nejvíce nápomocni a svým slibům dostát. Tázané osoby byly v poskytování informací velice vstřícné. Což už také samo o sobě reprezentuje způsob chování, ve kterém je důležitá prokazovaná úcta a slušnost.

Z výzkumu vyplývá, že nejdůležitější pro každého Jordánce je rodina, již vystihuje štedrá pohostinnost. Velké oblíbené se těší i svátky, jelikož se jedná příležitost k rodinným setkáním a ty mají stále velmi důležitou tradiční hodnotu. Dodržování muslimských svátků je pro muslima téměř svatou povinností.

Úcta tvoří hlavní pilíř jordánského soukromého a společenského života. Přístup mladé generace k současnému životnímu stylu se přes všechny odchylky, které se s postupnou modernizací objevují, příliš nezměnil.

Seznam použité literatury

1. ABD AL-ATI, Islam in Focus, Islamic Books, 1975
2. ATUM, W. *Verbal portraits ovf characters from Jordan's political, cultural & religious life*, Ministerstvo financí, 2003
3. ČEJKA, M. *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2. Vyd, Barrister & Principal, Praha, 2007
4. DOUMANI, *Rediscovering Palestine: Merchants and peasants in Jabal Nablus, 1700 – 1900*, University of California press, 1995
5. EILON B.J., Y. ALON, *The Making of Jordan: Tribes, Colonialism And the Modern State*, I.B. Tauris, New York 2007
6. GUBSER, P, *JORDAN: Crossroads of Middle Eastern Events*, Westview Press, Colorado, 1983
7. MANSOUR AL-SHAAERI, *The History of Nazareth*, Hilal press, Egypt, Káhira, 1924
8. MILTON-EDWARDS, P. Hinchcliffe, *Jordan a Hashemit legacy*, Routledge, str. 30, Abingdon, 2009
9. MOADDEL, M., *Jordanian Exceptionalism: A Comparative Analysis of State-Religion in Egypt, Iran, Jordan and Syria*, Palgrave, New York, 2002
10. OXFORD BUSSINES GROUP, *The Report: Jordan*, 2012
11. ROGAN, AL-SALT, *Jabal Ajlun and the Advent of Direct Ottoman Rul*, The 1868 Travel Journal of F.A. Klei, 1988
12. SONBOL, A. EL-AZHARY, *Women of Jordan: Islam, Labor, & the Law*. Syracuse, NY: Syracuse University Press, 2003
13. SPARRE,S..L, PETERSEN,M.J *Youth & Social Change in Jordan & Egypt*, ISIM Review, ISIM, 2007
14. TAL N., *Radical Islam in Egypt and Jordan*, Sussex Academy Press, Brighton, 2005

5.1 Internetové zdroje

1. <http://www.ancientfaces.com> 10.12. 2012
2. <http://qubain.kourkour.com/> 10.12. 2012
3. <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/jotoc.html> 10.2. 2013
4. <http://www.time.com> 10.2. 2013
5. <http://www.kinghussein.gov.jo> 25.2. 2013
6. <http://www.britannica.com> 16.3. 2013
7. <http://theses.dur.ac.uk> 15.3. 2013
8. <http://www.learningpartnership.org> 16.3. 2013
9. <http://gis.emro.who.int> 17.3. 2013
10. <http://csr.cisco.com> 17.3. 2013
11. <http://www.civilsociety-jo.net> 17.3. 2013
12. <http://www.unicef.org> 18.3. 2013
13. <http://www.osn.cz> 18.3. 2013
14. <http://www.unrwa.org> 18.3. 2013
15. <http://images.jordan.gov.jo> 20.3. 2013
16. <http://www.circassianworld.com> 24.3. 2013
17. <http://www.kinghussein.gov.jo> 24.3. 2013
18. <http://circasvoices.blogspot.cz> 24.3. 2013
19. <http://ars1910.org> 24.3. 2013
20. <http://siteresources.worldbank.org> 8.3. 2013
21. <http://www.almanar.jo> 12.3. 2013
22. <https://sites.google.com> 13.3. 2013

5.2 Rozhovor

1. Mousa Awies: březen-duben 2013
2. Anna Dabbas: prosinec 2012-únor 2013

Cizojazyčné resumé

The Bachelor thesis describes jordanian state systems and customs. The work is divided into several parts. First one brings us complete overview about Jordan and it's welfare and healthcare. There are many NGOs that provide services to the local residents and palestinian refugees. National holidays and history of social change is also described in this part. Another section is devoted to family and family relations.

The goal of my thesis is to provide comprehensive overview and description of traditions, holidays and jordanian customs, which are the most important in common life. The research itself should lead to conclusion how is the most respectful jordanian behaviour different from traditional believes of behavior in Czech republic.

My motive, which led me to write this thesis, is a friendship with jordanians and a miration for the local culture and values of ordinary life. Respectful attitude is considered as the main part of jordanian life. Holidays and various ceremonies, such as weddings, are mainly supposed to be joyful events. The research brings us the conclusion how is the current jordanian generation different from the previous one.

7.1 Dotazník

V rámci výzkumu byl osloven menší počet respondentů (50 osob), jejichž odpovědi byly vyhodnoceny v příložených grafech. Věkové složení respondentů se v převážné většině pohybovalo v rozmezí 21 až 26 let. Jednalo se o okruh známých a přátel Anny Dabbás, která je studentkou university a trvale žije v Ammánu.

Anketní otázky:

1. *Gender*
2. *Religion*
3. *Age*
4. *Profession*
5. *Are you satisfied with government of the king Abdullah II. ?*
6. *Do you think that the last elections were manipulated ?*
7. *Are you going to support the IAF in next elections ?*
8. *Do you think, that the Palestinian-Jordanians are somehow at a disadvantage compared with Jordanian-Jordanians ?*
9. *Are you afraid the Syrian conflict may affect Jordan ?*
10. *Does the belief of others affect you ?*
11. *Are you tolerant towards other religions ?*
12. *Is the cohesion in family important for you ?*
13. *Does the choice of your partner depend more on you or your family*
14. *Do you respect your fathers decision ?*
15. *Do you fast during Ramadan ?*
16. *Do you want to name your oldest son after your father ?*
17. *Will you help if somebody asks for a help ?*

18. Do you consider circumstision as necessary ?

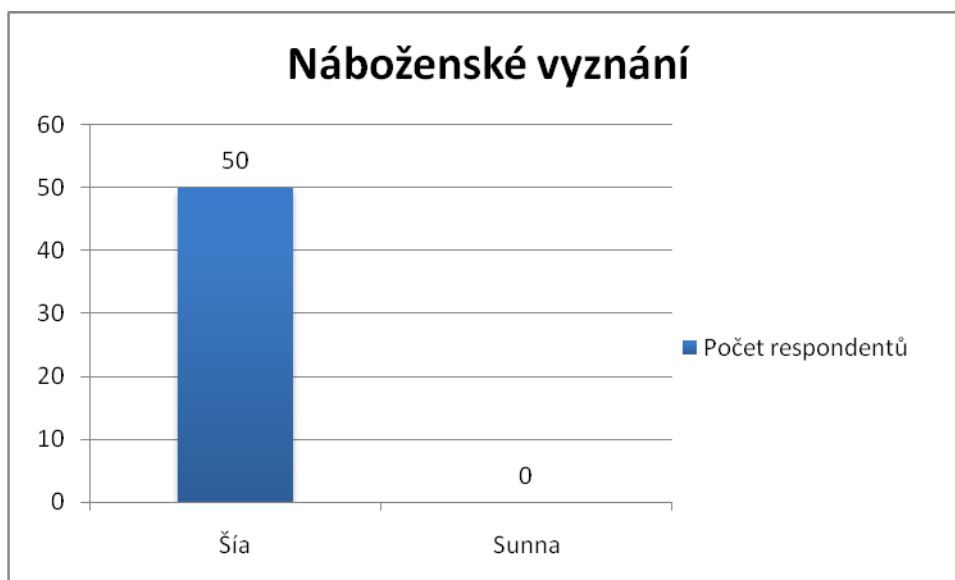
19. Do you consider blood for blood revenge as legitimate ?

20. Do you regard current economic situation as satysfying

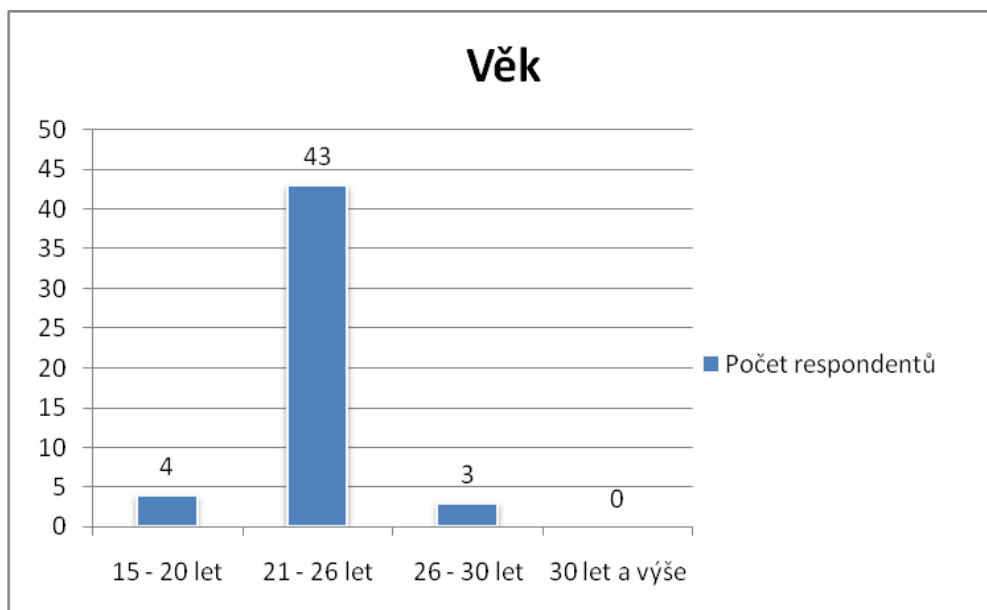
21. If there is any oportunity to live abroad, would you try it ? (Are you satisfied in Jordan ? – fill the blank space among the brackets)

22. What, according to you, can the Near East bring to the western society ?

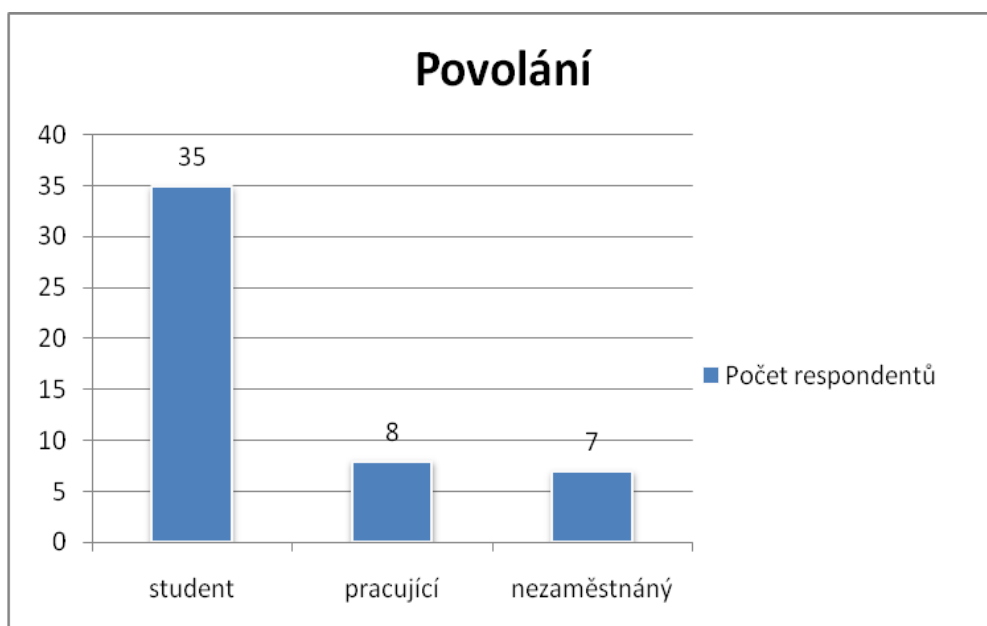
Grafické vyhodnocení:

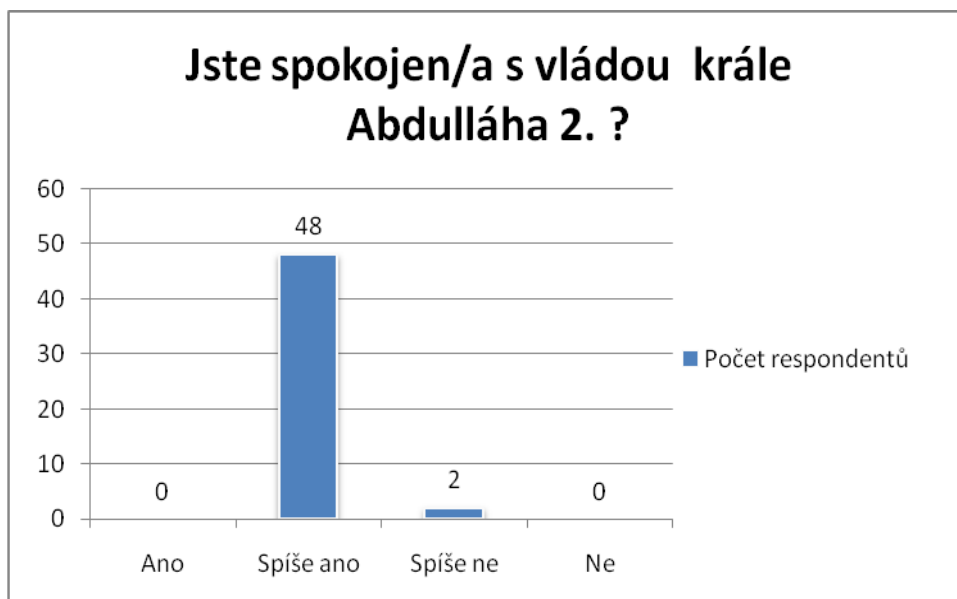
Obrázek 1. Náboženské vyznání

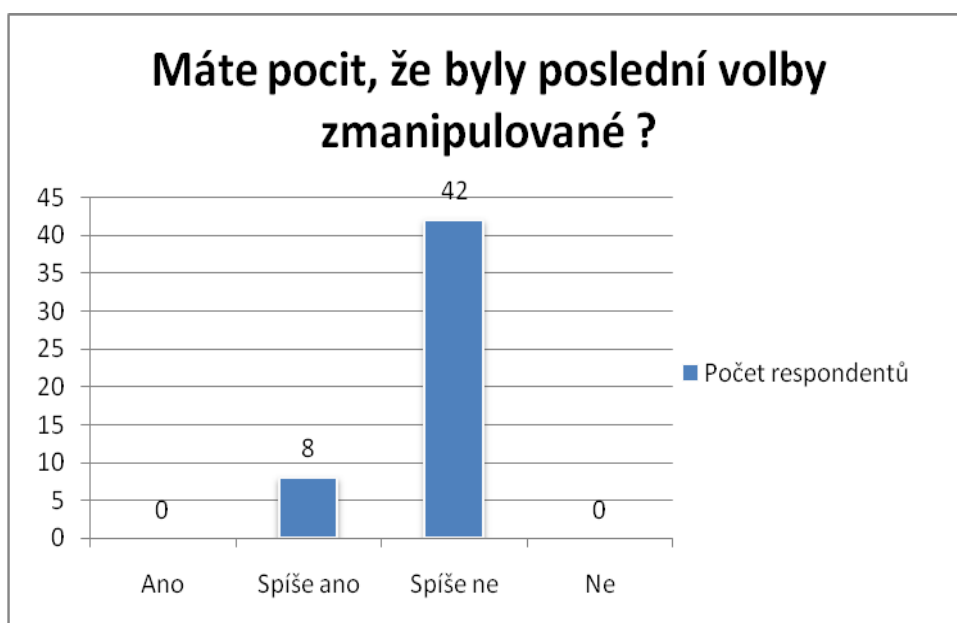
Obrázek 2 Věkové složení respondentů

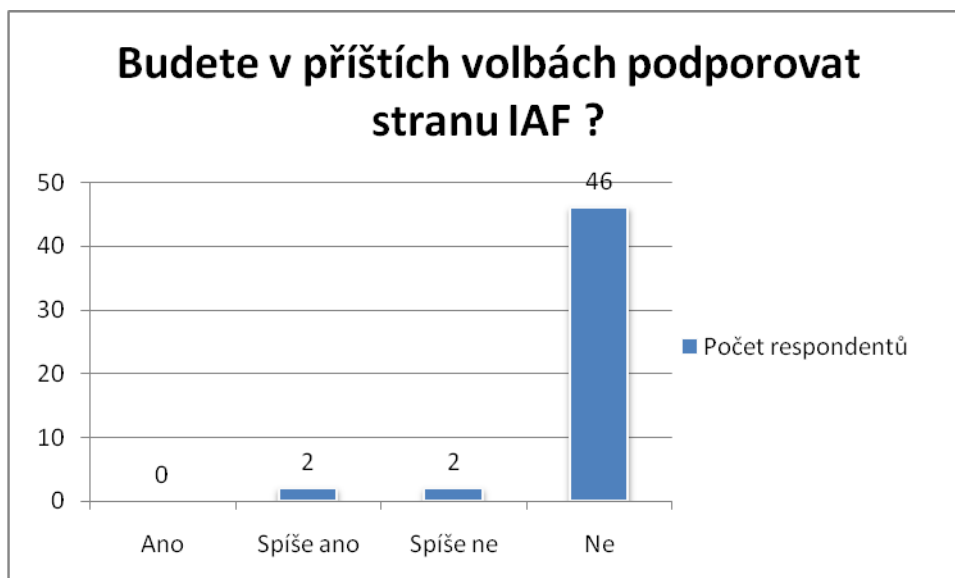
Obrázek 3 Povolání respondentů

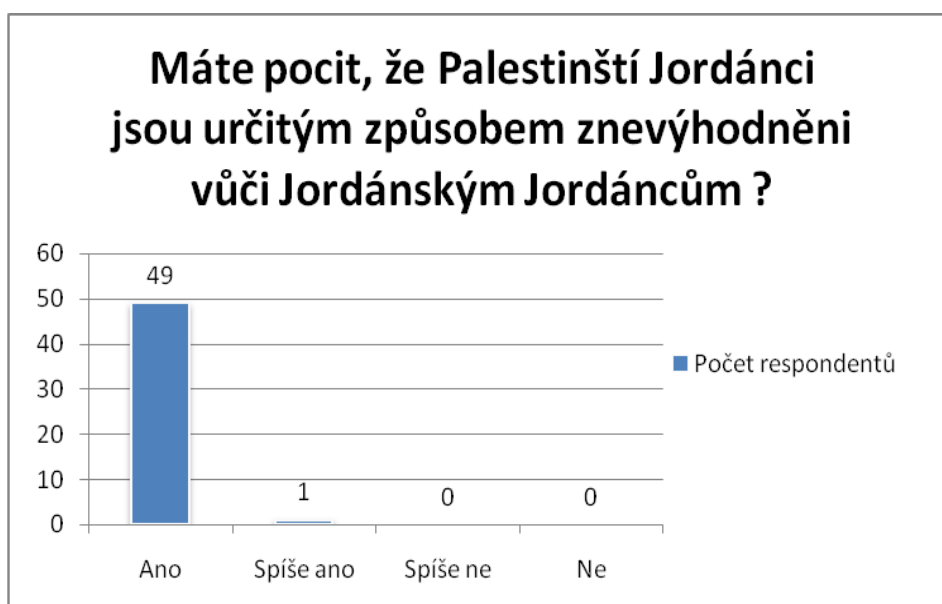
Obrázek 4 Vláda krále Abdulláha2. (oblíbenost)

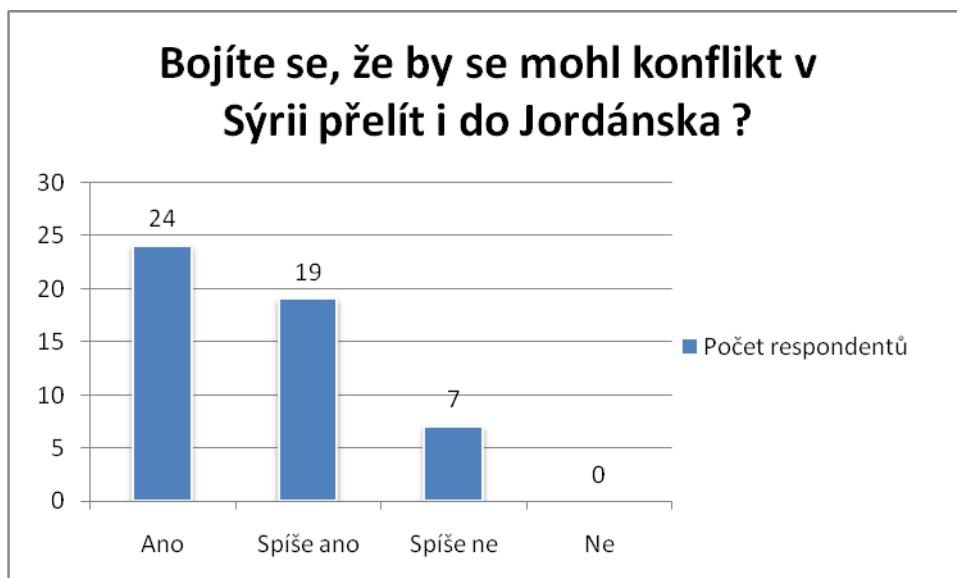
Obrázek 5 Názor na volby

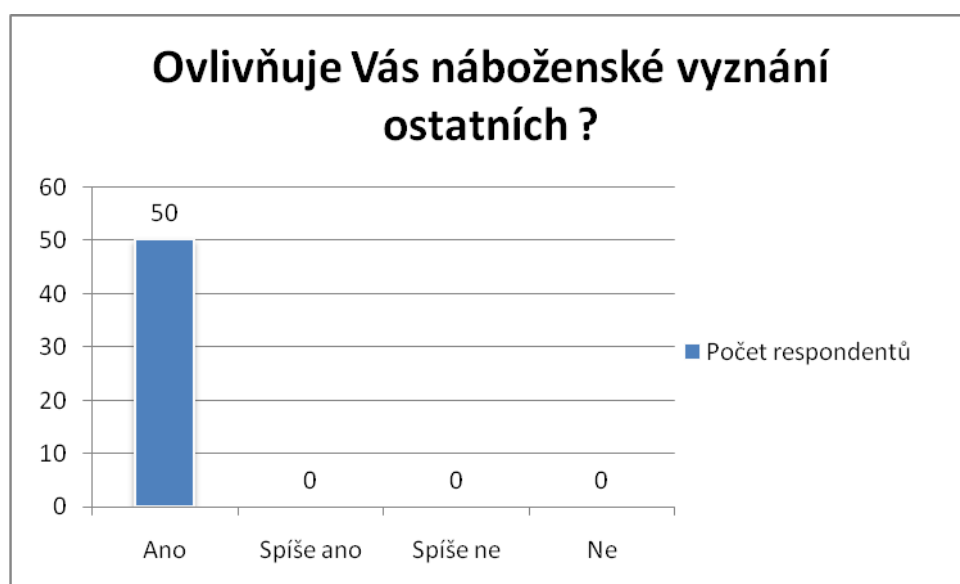
Obrázek 7 strana IAF a její podpora

Obrázek 6 Zvýhodnění skupiny obyvatel

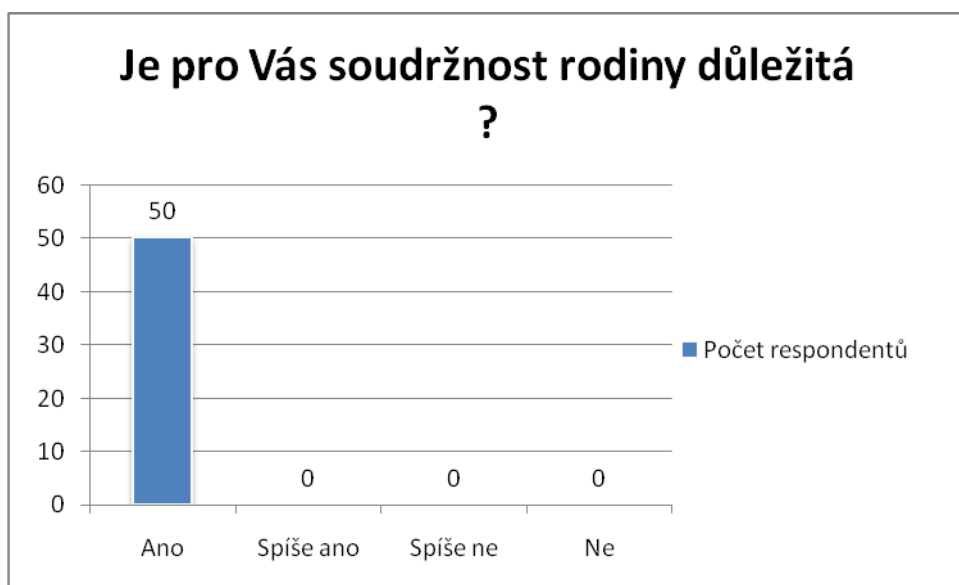
Obrázek 8. Válečný konflikt v Sýrii

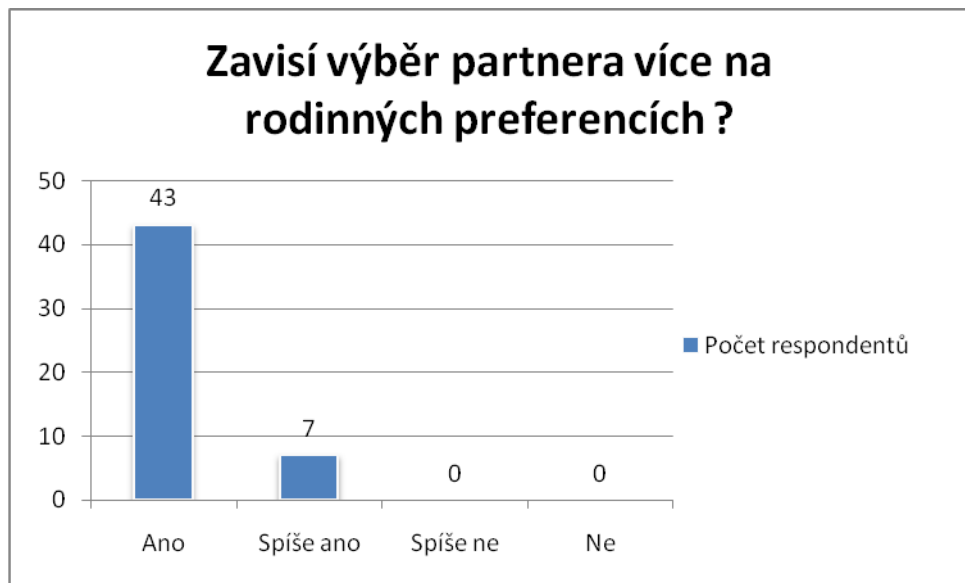
Obrázek 9 Náboženské vyznání

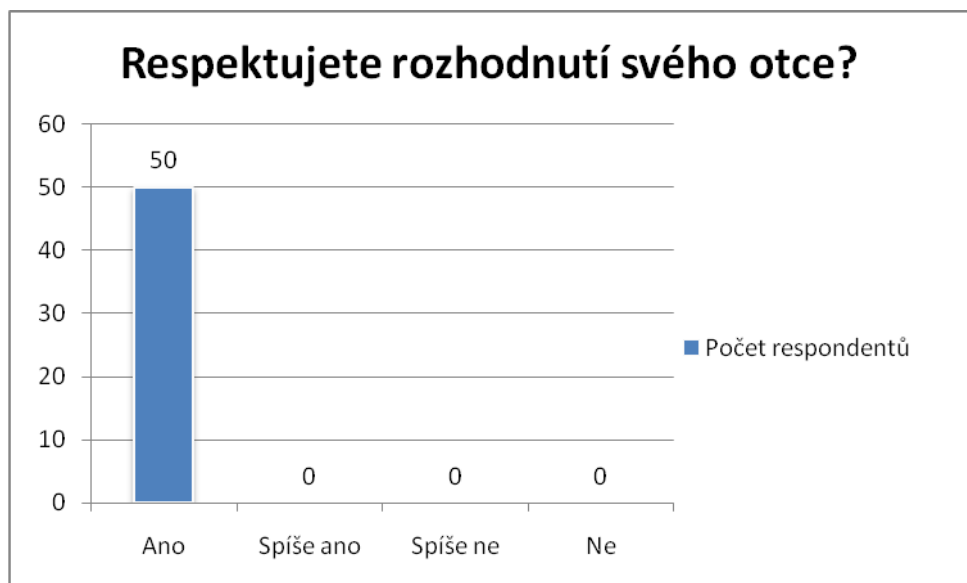
Obrázek 10 Tolerantnost k náboženství

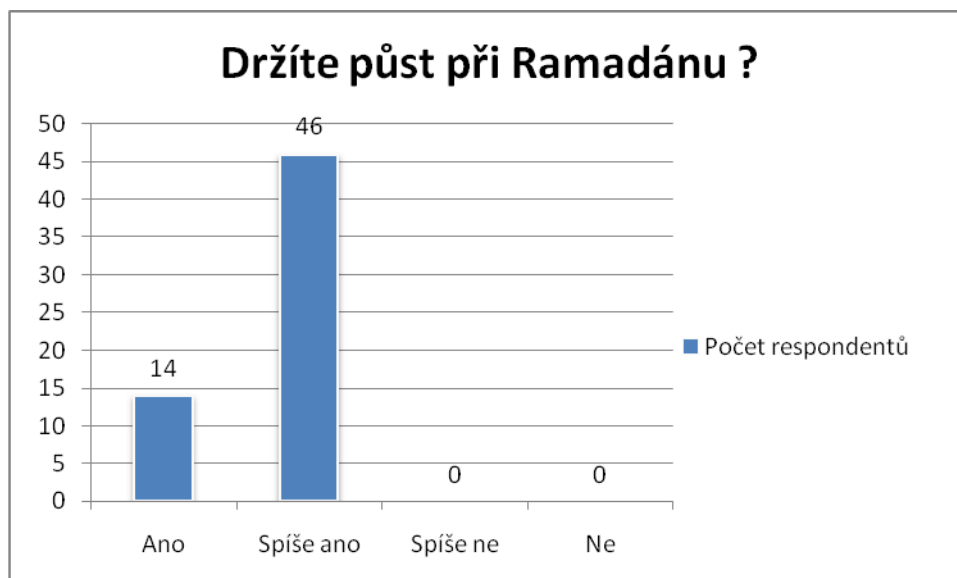
Obrázek 11 Soudržnost rodiny

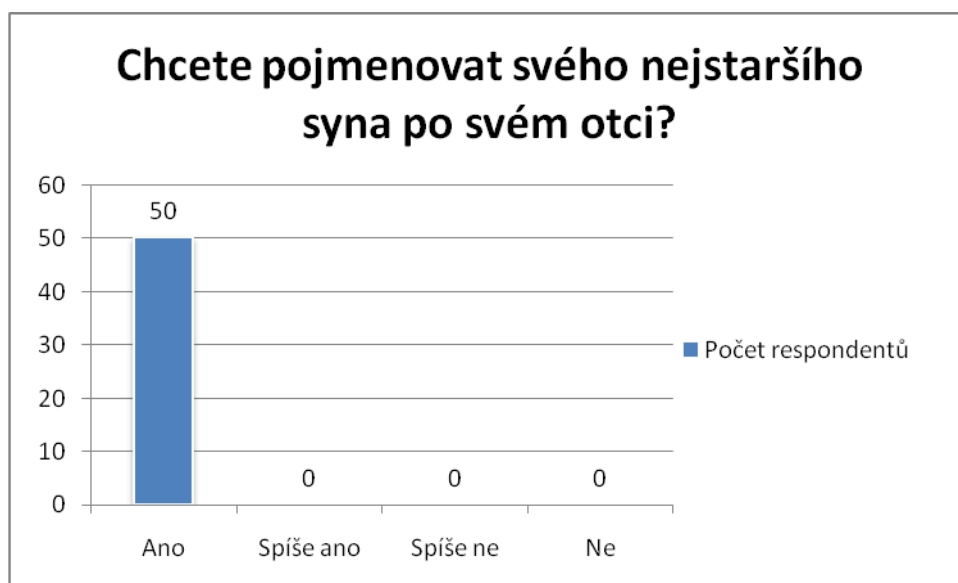
Obrázek 12 Výběr partnera

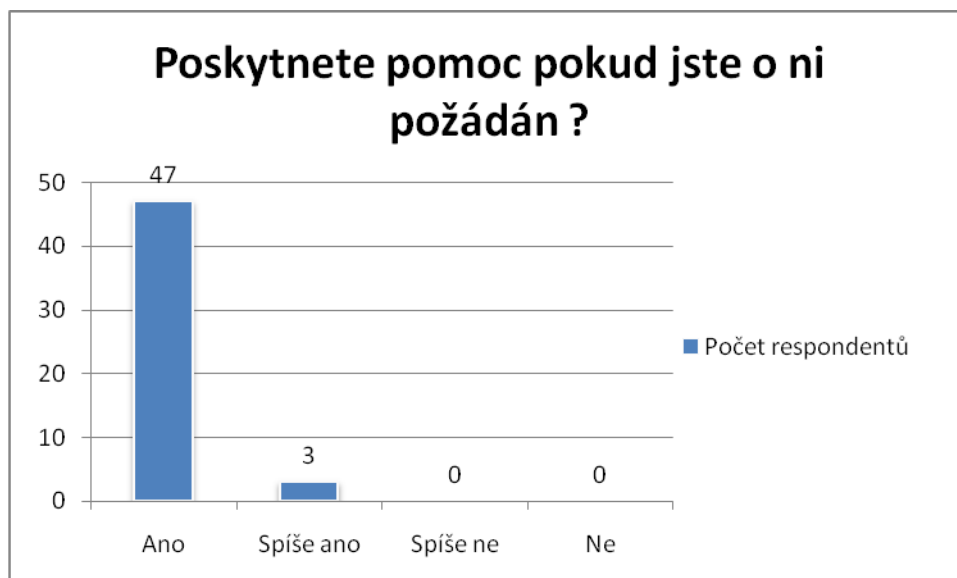
Obrázek 13 Respekt k otci

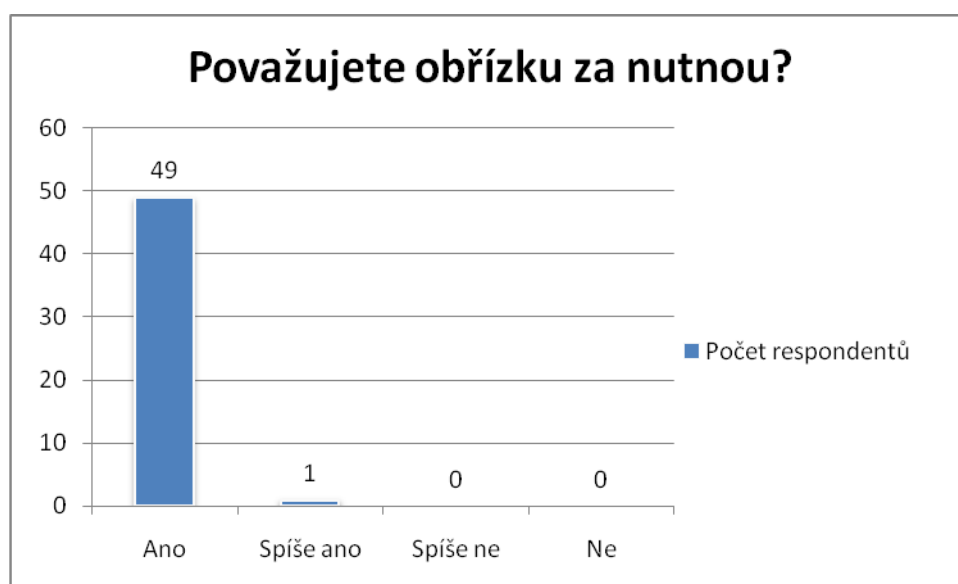
Obrázek 14 Půst

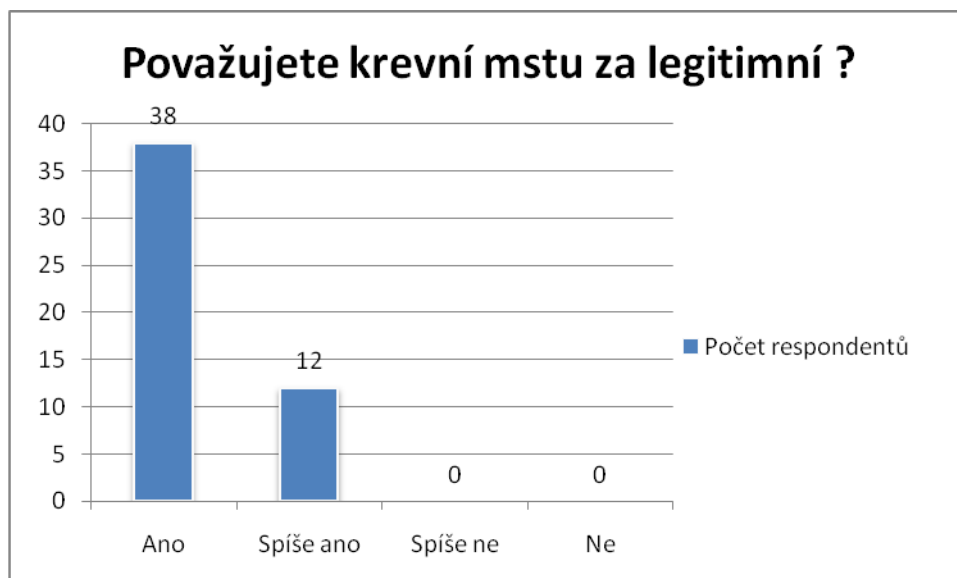
Obrázek 15 Tradice jména

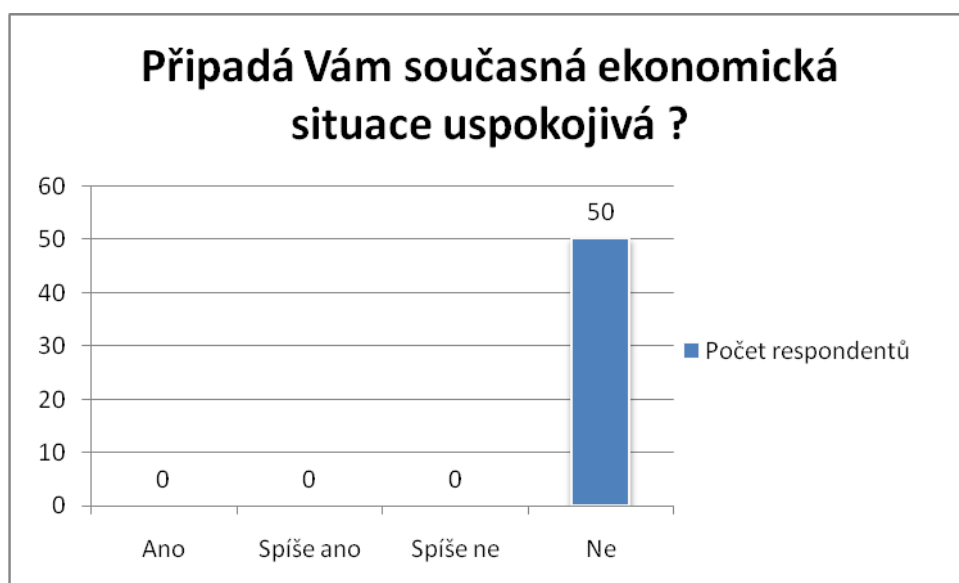
Obrázek 16 Ochota k pomoci

Obrázek 17 Obřízka

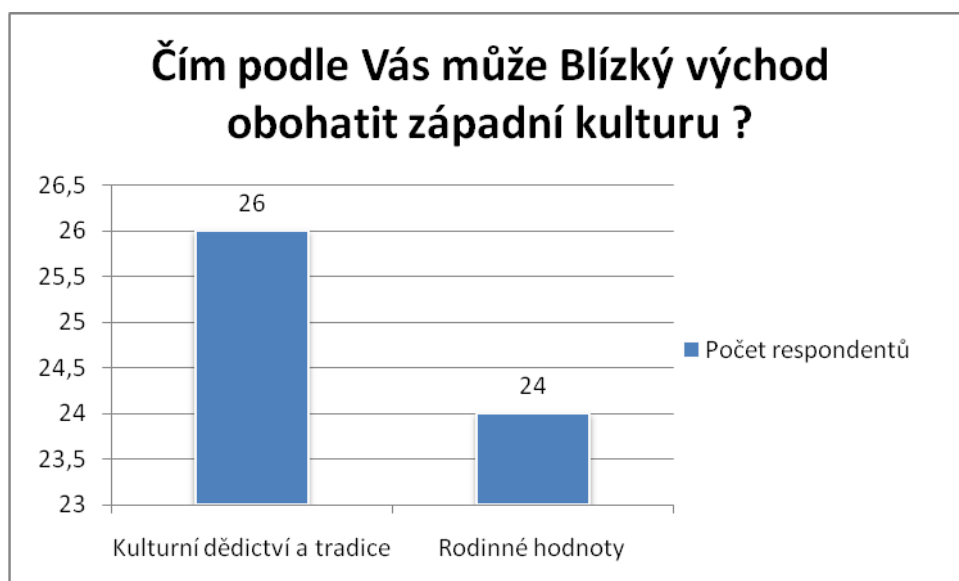
Obrázek 18 Krevní msta

Obrázek 19 Ekonomická situace

Obrázek 20 Život v zahraničí

Obrázek 21 Vliv BV na západní kulturu

96

97

Obrázek 22 Mapa Jordánska

98

Obrázek 23 Královská rodina

Obrázek 24 Královna Rania

⁹⁶ Dostupné z [<http://www.emi85.com/vb/showthread.php?t=70126>] 22.4. 2013

⁹⁷ Dostupné z [<http://www.examiner.com/article/queen-rania-one-of-world-s-most-influential-women>] 22.4. 2013

⁹⁸ Dostupné z [<http://t0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRWVDag70MDZwkRoVMnc8IWCDQWB1xq1W-MDbYfDFNZBNvDGH1r>] 22.4 2013

99

Obrázek 25 Smuteční ceremonie po smrtelné nehodě 14 Palestinců a 1 Jordánce poblíž Ammánu

100

Obrázek 26 Hromadná jordánská svatba

⁹⁹ Dostupné z [http://news.xinhuanet.com/english/world/2013-03/17/c_124467484.htm] 22.4. 2013

101

Obrázek 27 Ramadán

102

Obrázek 28 Mansaf

¹⁰⁰ Dostupné z [<http://www.black-iris.com/2009/07/25/photo-of-the-moment-mass-weddings-of-amman-2/>] 22.4. 2013

¹⁰¹ Dostupné z [http://newshopper.sulekha.com/mideast-jordan-ramadan_photo_1911227.htm] 22.4. 2013

¹⁰² Dostupné z [http://en.wikipedia.org/wiki/File:Sakib_mansaf.jpg] 22.4. 2013

Obrázek 29 Život beduinů

Obrázek 30 Pohled na Jordánsko

¹⁰³ Dostupné z [<http://www.alhelalat.8m.com/custom3.html>] 22.4. 2013

¹⁰⁴ Dostupné z [<http://www.emi85.com/vb/showthread.php?t=70126>] 22.4. 2013